

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่อง การเปรียบเทียบการพัฒนาความสามารถในการอ่านเพื่อ
ความเข้าใจภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
ภาษาไทยแตกต่างกัน ที่เรียนโดยการสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาทผสมผสานการอธิบายโดยตรง
ผู้วิจัยได้เสนอเอกสารที่เกี่ยวข้องโดยแบ่งหัวข้อต่อไปนี้

การอ่าน

ความหมายและความสำคัญของการอ่าน

จุดมุ่งหมายของการอ่าน

ประเภทของการอ่าน

หลักจิตวิทยาและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการอ่านเพื่อความเข้าใจ

การอ่านเพื่อความเข้าใจและลักษณะของการอ่านเพื่อความเข้าใจ

ระดับการอ่านเพื่อความเข้าใจ

ความแตกต่างระหว่างผู้ที่มีความสามารถในการอ่านสูงและ

ผู้ที่มีความสามารถในการอ่านต่ำ

การสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาท

ความหมายของการสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาท

แนวคิดทางทฤษฎีการเรียนรู้และการสอนในการช่วยเด็ก

ที่มีความสามารถในการอ่านต่ำ

องค์ประกอบและทักษะพื้นฐานของการแลกเปลี่ยนบทบาท

วิธีการสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาท

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การสอนแบบอธิบายโดยตรง

ความหมายของการสอนแบบอธิบายโดยตรง

องค์ประกอบของการสอนแบบอธิบายโดยตรง

วิธีการสอนแบบอธิบายโดยตรง

วิธีการสอนแบบคิดตั้ง

ประโยชน์ของการสอนแบบวิธีคิดตั้ง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การอ่าน

ความสำคัญและความหมายของการอ่าน

การอ่านเป็นทักษะที่สำคัญและมีคุณค่าต่อชีวิตความเป็นอยู่ โดยเฉพาะในสมัยปัจจุบัน วิทยาการต่าง ๆ เจริญก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว การอ่านจึงเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ทำให้ผู้อ่านฉลาดรอบรู้ทันเหตุการณ์และติดตามความเจริญก้าวหน้าทันโลก ช่วยในเรื่องการศึกษาหาความรู้ ทำให้สามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ ทั้งปัญหาของตัวเอง และของส่วนรวมทำให้สามารถประกอบอาชีพได้ดีกว่าผู้ที่ไม่มีความสามารถทางด้าน การอ่าน นอกจากนี้ยังเป็นการพักผ่อนหย่อนใจ ผู้อ่านสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ นักการศึกษาได้กล่าวถึงความสำคัญและความหมายของการอ่าน ซึ่งมีความแตกต่างและความคล้ายคลึงกัน ดังนี้

ฉวีลักษณ์ บุษปะกาญจน์ (2523) กล่าวว่า การอ่านเปรียบเสมือนกุญแจหาความรู้ที่มีอยู่ในโลก ถ้าได้นำเอาความรู้ที่ได้มาใช้เป็นประโยชน์ในการแก้ปัญหาให้กับสังคมแล้ว บุคคลเหล่านี้ก็เป็นพลเมืองดีของสังคม สังคมใดมีบุคคลที่มีประสิทธิภาพในการอ่านมาก สังคมนั้นย่อมพัฒนาไปได้อย่างรวดเร็ว

ประเทิน มหาจันทร์ (2523) ได้ให้ความหมายของการอ่านพอสรุปได้ดังนี้ การอ่าน หมายถึงกระบวนการแปลความหมายของตัวอักษรหรือสัญลักษณ์ออกมาเป็นคำพูดได้ถูกต้องแต่ไม่เข้าใจคำพูดนั้นก็จัดว่าไม่ใช่การอ่านที่สมบูรณ์ เพราะลักษณะการอ่านที่แท้จริงได้แก่ความเข้าใจของเรื่องที่อ่าน ซึ่งต้องอาศัยประสบการณ์เดิมของผู้อ่านเป็นพื้นฐาน การอ่านจึงเป็นกระบวนการที่ประกอบด้วย การแปลความ การตอบสนอง การกำหนดจุดมุ่งหมาย การจัดลำดับภาพของตัวอักษรหรือสัญลักษณ์ที่ผู้อ่านมองเห็น

ประภาศรี สีหอำไพ (2524) แสดงความเห็นว่าการอ่านเป็นลักษณะของการรับสารผ่านทางสายตา ตัวอักษรเป็นสัญลักษณ์หรือรหัสของสารที่ผู้เขียนส่งสารมาถึงผู้รับสารคือผู้อ่าน เมื่อผู้อ่านรับภาพหรือตัวอักษรแล้วก็ส่งไปที่สมองตีความหมายและเก็บค่าไว้เพื่อจดจำรำลึกได้ต่อไป ซึ่งความคิดนี้สอดคล้องกับ เอกรินทร์ ศรีมหาศาล (2524) ที่กล่าวว่า การอ่านเป็นพฤติกรรมการเรียนรู้ของมนุษย์ที่ใช้สายตาและสมองรับรู้ความหมาย รวมทั้งความเข้าใจจากสิ่งที่อ่าน ส่วน ปรีชา หิรัญประดิษฐ์ (2532) ได้ให้คำจำกัดความการอ่านไว้ใกล้เคียงกันว่าการอ่านคือ การรับรู้ความหมายของสารจากลายลักษณ์อักษร การแปลตัวหนังสือออกมาเป็นเสียงและความหมาย คือการอ่าน ดังนั้นการอ่านจึงมีเป้าหมายอยู่ที่ผู้อ่านต้องเข้าใจสารและรับรู้ความหมายของสิ่งที่อ่านได้

การอ่าน มีความหมายตามคำอธิบายในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2525) ว่า อ่าน ก. ว่าตามตัวหนังสือ, ออกเสียงตามตัวหนังสือ, ดูหรือเข้าใจความจากตัวหนังสือ,

สังเกตหรือพิจารณาเพื่อความเข้าใจ, คิด นัย (ไทยเดิม)

มณีรัตน์ สุกโชติรัตน์ (2537) ได้ให้ความหมายของการอ่านว่า หมายถึง กระบวนการที่ผู้อ่านรับรู้สารซึ่งเป็นความรู้ ความคิด ความรู้สึก และความคิดเห็น ที่ผู้เขียนออกมาเป็นลายลักษณ์อักษร การที่ผู้อ่านจะเข้าใจสารได้มากน้อยเพียงไร ขึ้นอยู่กับประสบการณ์และความสามารถในการใช้ความคิด

Arrowsmith (1972) ได้ให้ความหมายของการอ่านไว้ว่า การอ่าน คือ ความรู้สึกนึกคิด หรือสภาพทางจิตที่เกิดขึ้นในสมองด้วยความเข้าใจถ้อยคำที่เขียน หรือตีพิมพ์ขึ้น ความเข้าใจในการอ่านจะเกิดขึ้นได้เมื่อความรู้สึกของผู้อ่านและผู้เขียนตรงกันสำหรับ Fries (1968) ก็ได้กล่าวว่า การอ่านเป็นการตอบสนองสัญลักษณ์ทางภาษา ซึ่งเป็นตัวแทนของภาษาพูดและหัวใจของการอ่านอยู่ที่การเข้าใจความหมายของคำ และ Goodman (1979) ก็กล่าวว่า การอ่านเป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างความคิดและภาษา

Lapp and Flood (1978) ยังได้ให้ความหมายการอ่านไว้ใกล้เคียงกันว่า การอ่านเป็นกระบวนการที่ผู้อ่านแปลความหมายของตัวอักษรหรือสัญลักษณ์ให้เข้าใจ ซึ่งกระบวนการนี้จะเกี่ยวข้องกับ การรับรู้ตัวอักษรและคำแปลความหมายของถ้อยคำเป็นข้อมูลและการทำความเข้าใจกับข้อมูลใหม่

นอกจากนี้ J. A. Bright and G. P. Mcgegor (1972) ยังได้กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านว่า ผู้เรียนใช้เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ ถ้าไม่อ่านย่อมไม่เกิดการเรียนรู้ เพราะทักษะการอ่านเท่านั้นที่ผู้เรียนจำเป็นต้องมีติดตัวเพื่อจุมุ่งหมายต่าง ๆ ในสังคมปัจจุบันงานต้องอาศัยความชำนาญโดยเฉพาะมืออาชีพ ต้องอาศัยทักษะการอ่านเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะด้านการศึกษา ความสามารถด้านการอ่านต้องมีความจำเป็นมาก เพราะการเรียนรู้ที่สำคัญ ๆ ต้องการผู้เรียนที่สามารถอ่านได้อย่างคล่องแคล่ว รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ แม้แต่การหาความรู้ทั่วไปก็ต้องอาศัยการอ่าน ปัญหาความแตกต่างทางด้านพื้นฐานสังคมและวัฒนธรรมของผู้ที่ใช้ภาษาแตกต่างกันก็จะหมดไปโดยการอ่าน ซึ่งผู้เรียนอ่านได้มากเท่าไรก็จะได้รับความรู้และประสบการณ์ที่มีประโยชน์ต่อตนเอง ในการดำรงชีวิต และสามารถอ่านหนังสือได้ด้วยความเข้าใจที่เพิ่มมากขึ้นอีกด้วย

ความหมายการอ่านแตกต่างกันตามแนวความคิดของนักการศึกษาแต่ละคน แต่มีลักษณะใกล้เคียงกัน คือ การอ่านเป็นกระบวนการในการสื่อความหมายระหว่างผู้เขียนและผู้อ่าน โดยการแปลความจากตัวอักษรหรือสัญลักษณ์ที่ใช้แทนคำพูด มาเป็นเรื่องราว ความคิดหรือคำพูดที่มีความหมายอย่างสมบูรณ์ และสิ่งที่สำคัญที่สุดในการอ่านก็คือ ผู้อ่านจะต้องเข้าใจความหมายของสิ่งที่อ่าน

จุดมุ่งหมายของการอ่าน

ปัจจุบันการอ่านได้เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับดำรงชีวิตของเราเป็นอันมาก ในแต่ละวันเราจะใช้เวลาเพื่อการอ่าน อ่านหนังสือ อ่านหนังสือพิมพ์ จดหมาย คำสั่ง ประกาศ สัญลักษณ์ ฯลฯ บุคคลแต่ละบุคคลก็มีจุดมุ่งหมายในการอ่านไม่เหมือนกัน บุคคลที่ประกอบอาชีพ ใช้การอ่านเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมและติดตามความเคลื่อนไหวและความก้าวหน้าในสาขาวิชาชีพของตน สำหรับบุคคลทั่วไปอาจอ่านเพื่อติดตามความเคลื่อนไหวของเหตุการณ์บ้านเมือง ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ บางคนอาจจะอ่านเพื่อความเพลิดเพลิน อ่านเพื่อค้นหาข้อมูลบางประการ อ่านเพื่อการศึกษา มาנית บุญประเสริฐ (2526) ให้ความคิดเห็นดังกล่าวสอดคล้องกับความคิดเห็นของ มยุรี สุขวิวัฒน์ (2526) ที่ว่า ถ้าจะให้ตอบคำถามว่า อ่านทำไมก็อาจจะตอบได้ดังนี้

1. อ่านเพราะอยากรู้เรื่องราวข่าวสาร สารคดี และสิ่งที่น่าสนใจต้องรู้ในการดำรงชีวิต

2. อ่านเรื่องราวต่าง ๆ เป็นการประเทืองปัญญา ทำให้มีความรู้กว้างขวางในด้านต่าง ๆ เพื่อไปแนะนำหรืออภิปรายโต้แย้งกับผู้อื่นได้ หรืออ่านเพื่อพัฒนาตนเองในด้านคุณธรรม

3. อ่านเพื่อบันเทิงอารมณ์ เพื่อฆ่าเวลา เพื่อความเพลิดเพลิน

ส่วน ประภาศรี สีหอำไพ (2524) ได้กล่าวว่า ความมุ่งหมายของการอ่านมีหลายประการ คือ

1. อ่านเพื่อความเพลิดเพลิน
2. อ่านเพื่อได้เนื้อหาช่วยทำให้เกิดการเรียนรู้
3. อ่านเพื่อเข้าใจในตัวเองและผู้อื่น
4. เพื่อสร้างจินตนาการ
5. ปลุกใจให้กล้าหาญต่อสู้ชีวิตต่อไปตามเรื่องที่อ่าน
6. อ่านเพื่อวิจารณ์หรือปฏิบัติหนังสือ

จินตนา ใบกาศูย์ (2528) ได้ให้ความคิดว่า การอ่านของเด็กระดับ

ประถมศึกษาควรมีจุดมุ่งหมายสำคัญ 3 ประการ คือ

1. ให้อ่านได้ หมายถึง การพัฒนาทักษะการอ่านของเด็กตั้งแต่เริ่มต้นของการอ่านพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ อ่านคำ กลุ่มคำที่คุ้นเคยและไม่คุ้นเคย

2. อ่านเพื่อใช้เป็นเครื่องหาความรู้ หมายถึง ความสามารถในการอ่านที่นักเรียนนำไปใช้ในการหาความรู้อื่น ๆ

3. อ่านเพื่อความสนุกสนานบันเทิงใจ หมายถึง นักเรียนรู้จักใช้การอ่านเพื่อความบันเทิงสนุกสนาน เป็นการพักผ่อนอย่างหนึ่ง

นอกจากนี้ ประเทิน มหาพันธ์ (2530) ได้แบ่งจุดประสงค์ของการอ่านในชั้นประถมศึกษา จำแนกเป็น 3 ข้อใหญ่ ๆ ดังนี้

1. การสร้างทัศนคติที่ดีต่อการอ่าน
2. การพัฒนาทักษะเบื้องต้นของการอ่าน
3. ปลูกฝังรสนิยมและความสนใจในการอ่านของบุคคล

ธิดา โมสิกรัตน์ และนภาลักษณ์ สุวรรณภาดา (2526) และนพคุณ จันทร์เพ็ญ (2531) ได้แบ่งจุดมุ่งหมายของการอ่านไว้คล้ายกันพอสรุปได้ดังนี้

1. การอ่านเพื่อศึกษาหาความรู้ เป็นการอ่านเพื่อมุ่งให้ได้ความรู้ในเรื่องที่ต้องการศึกษา เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในเรื่องราวเนื้อหานั้น ๆ โดยผู้อ่านอาจจะต้องการศึกษาหาความรู้โดยละเอียดหรือโดยย่อก็ได้ การอ่านเพื่อศึกษาหาความรู้นี้ มักใช้ใน การอ่านหนังสือประเภทต่าง ๆ ได้แก่ สารคดี วารสาร หนังสือพิมพ์ และข้อความต่าง ๆ

2. อ่านเพื่อความเพลิดเพลินบันเทิงใจ ผู้อ่านมุ่งที่การผ่อนคลายอารมณ์ ความเพลิดเพลินที่เกิดจากการอ่าน อันได้แก่การอ่านหนังสือประเภทบันเทิงคดี นวนิยายหรือ สารคดีที่มีเนื้อหามุ่งความเพลิดเพลิน เช่น สารคดีท่องเที่ยว วรรณคดี และวารสาร นิตยสาร ที่ประกอบด้วยเรื่องราวในแนวสารบันเทิงต่าง ๆ การอ่านเพื่อจุดมุ่งหมายนี้เป็นการอ่านที่ใช้ มากในชีวิตประจำวันของคนทั่วไป

3. อ่านเพื่อเสริมสร้างความคิด ผู้อ่านต้องมีความรู้ในเรื่องที่อ่านเป็นอย่างดี ต้อง รู้จักตั้งปัญหาถามและตอบตัวเองอยู่เสมอในขณะที่อ่านจะเป็นการช่วยเสริมสร้างความคิดได้ดียิ่งขึ้น

สนิท ตั้งทวี (2536) ได้แบ่งจุดมุ่งหมายของการอ่านสรุปได้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาหาความรู้ในเรื่องราวต่าง ๆ โดยละเอียด
2. เพื่อศึกษาหาความรู้ในเรื่องราวต่าง ๆ โดยย่อ
3. เพื่อสนองความอยากรู้อยากเห็น
4. เพื่อต้องการทราบข่าวสารข้อเท็จจริง
5. เพื่อการศึกษาค้นคว้า
6. เพื่อต้องการให้เป็นที่ยอมรับในวงสังคม
7. เพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน

นอกจากนี้ Lyle L. Miller (1972) ได้แบ่งจุดมุ่งหมายของการอ่านไว้ 6 ประการ คือ

1. อ่านเพื่อจับใจความคร่าว ๆ (Scanning or Skimming Reading)
2. อ่านเพื่อจับความคิดสำคัญ (Idea Reading)

3. อ่านเพื่อสำรวจรายละเอียดและจับใจความสำคัญทั่ว ๆ ไป
(Exploratory Reading)
4. อ่านเพื่อความเข้าใจอย่างถ่องแท้ (Study Reading)
5. อ่านเพื่อใช้วิจารณ์ตามข้อความที่อ่าน (Critical Reading)
6. อ่านเพื่อวิเคราะห์ข้อความหรือแนวความคิดในเรื่องที่อ่าน
(Analytical Reading)

จากข้อความที่กล่าวมาแล้วนั้น พอสรุปได้ว่า จุดมุ่งหมายที่สำคัญของการอ่าน คือ อ่านเพื่อให้เกิดความรู้ ความคิด อ่านเพื่อติดตามความเคลื่อนไหวของข่าวสารเหตุการณ์ และอ่านเพื่อความบันเทิง ซึ่งจุดมุ่งหมายนี้จะบรรลุผลก็ต่อเมื่อผู้อ่านมีความเข้าใจในการอ่าน และจุดมุ่งหมายในการอ่านของแต่ละบุคคลก็จะแตกต่างกันไปตามความต้องการ สถานการณ์ และการนำไปใช้ บางคนอาจจะอ่านเพื่อวัตถุประสงค์ข้อใดข้อหนึ่ง ในขณะที่บางคนอาจจะอ่านเพื่อเหตุผลทั้งหมด

ประเภทของการอ่าน

การอ่านสามารถแบ่งออกเป็นประเภทต่าง ๆ ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่าจะใช้อะไรเป็นเกณฑ์ในการพิจารณา ถ้าพิจารณาจากลักษณะการอ่านเป็นหลัก วิจิตรา แสงพลสิทธิ์ และคณะ (2522) ได้แบ่งประเภทของการอ่านออกเป็น 2 ชนิด คือ

1. การอ่านในใจ เป็นการอ่านเพื่อขวนขวายหาความรู้และความเพลิดเพลินให้แก่ตนเอง การอ่านประเภทนี้มุ่งฝึกอัตราความเร็วและการจับใจความสำคัญ ซึ่งเป็นการอ่านที่นับวันแต่จะมีความสำคัญเพิ่มขึ้น นักเรียนและนักศึกษาควรได้รับการฝึกฝนให้อ่านเป็น ไม่เพียงแต่อ่านได้ หรืออ่านออกเท่านั้น แต่จะมีความสามารถดังต่อไปนี้ คือ สรุปความ แปลความ ขยายความ วิเคราะห์ค่า และวิเคราะห์ความหรือเนื้อเรื่องและวิพากษ์วิจารณ์เนื้อเรื่องได้

2. การอ่านออกเสียง ได้แก่

- 2.1 อ่านออกเสียงบทหรือสแก้วเพื่อสื่อสารให้ผู้อื่นรู้เรื่องและเข้าใจ

- 2.2 อ่านออกเสียงบทหรือสกรองประเภทต่าง ๆ เพื่อความไพเราะให้ผู้ฟังเกิดความเพลิดเพลินและความซาบซึ้ง

นอกจากนี้ วาสนา เกตุภาค (2521) และศรีสุดา จริยากุล (2527) ก็ได้แบ่งประเภทของการอ่านออกเป็น 2 ประเภทคล้ายคลึงกัน ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

1. การอ่านออกเสียง คือการอ่านตามตัวหนังสือเพื่อให้ผู้อื่นฟัง ถ้าเป็นการอ่านหรือสแกน ผู้อ่านจะต้องระวังควบคุมการออกเสียง ตัวสะกด ตัวควบกล้ำ ลีลา จังหวะวรรคตอน ให้ถูกต้องและผู้อ่านจะต้องเข้าใจอย่างถ่องแท้ในวรรณกรรมที่นำมาอ่าน ต้องอ่านให้ชัดเจน ถูกต้องตามอักขรวิธีและต้องควบคุมน้ำเสียงลีลาให้เป็นไปตามถ้อยคำและเนื้อเรื่องตามข้อความที่อ่าน ถ้าเป็นการอ่านทำนองเสนาะก็ใช้หลักการอ่านหรือสแกนประกอบกับการทอดเสียงการเอื้อนเป็นเสียงสูง ๆ ต่ำ ๆ เป็นทำนองดนตรีไปด้วย

2. การอ่านในใจ คือการทำความเข้าใจกับตัวอักษรเป็นการอ่านเพื่อเก็บข้อความและเมื่อทำความเข้าใจ เป็นการอ่านเพื่อแสวงหาความรู้ความบันเทิงให้แก่ตนเอง ผู้อ่านต้องมีความรู้เกี่ยวกับคำศัพท์ และสามารถเข้าใจเรื่องราวที่อ่านได้ตลอด การอ่านประเภทนี้เป็น การอ่านเพื่อตัวผู้อ่านเอง ซึ่งผู้อ่านจะได้รับประโยชน์มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับระดับความสามารถของผู้อ่านแต่ละคน

พวา พันธุ์เมฆา (2521) ได้แบ่งประเภทของการอ่านตามลักษณะของการอ่านเป็น 3 ประเภท คือ

1. การอ่านออกเสียง ใช้เมื่อต้องการให้ตัวผู้อ่านเองหรือผู้อื่นได้ยินข้อความที่อ่านหรือใช้เมื่อต้องการฝึกออกเสียงให้ถูกต้องชัดเจน หรือเมื่อให้เกิดความซาบซึ้งในข้อความที่อ่าน

2. การอ่านออกเสียงเงิบ เป็นการอ่านที่ปากขมขมิบไปตามจังหวะอ่านเหมือนออกเสียง การอ่านแบบนี้ไม่มีประโยชน์แก่ผู้อ่าน เพราะไม่มีเจตนาต้องการให้ผู้อื่นได้ยินหรือฝึกออกเสียงแต่อย่างใด

3. การอ่านในใจ การอ่านแบบนี้ไม่ออกเสียง ไม่ใช้วิธีสะท้อออกเสียงต่าง ๆ เคลื่อนไหวเลข ใช้เฉพาะสายตากวาดไปบนตัวอักษร ตาจับภาพแล้วส่งผ่านสายตาไปยังประสาทสมองให้รับรู้เพื่อจดจำ มีความต่าง ๆ เหมาะสำหรับการอ่านค้นคว้า การอ่านแบบนี้มุ่งให้อ่านได้เร็ว และมีความเข้าใจพร้อมทั้งสามารถเก็บความที่อ่านได้มาก

มยุรี สุขวิวัฒน์ (2526) กล่าวว่า การอ่านมีหลายแบบแล้วแต่จุดมุ่งหมายของผู้อ่าน เช่น

1. อ่านผ่าน ๆ หรืออ่านเอาเรื่อง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสนใจของผู้อ่าน เช่น การพลิกตำราบางเล่มเพื่อดูว่าเนื้อหาครอบคลุมเรื่องที่จะค้นคว้าหรือไม่ อาจอ่านเพียงหัวเรื่องหรืออ่านหน้าสารบัญหรืออ่านหน้าภาคผนวกท้ายเล่ม เป็นต้น

2. อ่านวิเคราะห์ เมื่อมีความประสงค์จะรู้เรื่องโดยละเอียด การอ่านแบบนี้ อาจจะต้องบันทึกเรื่องย่อไว้ด้วยเพื่อทบทวนความจำ

3. การอ่านตีความ เมื่ออ่านรู้เรื่องก็ต้องมีการตีความ ซึ่งการตีความนั้นจะขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของแต่ละคน ผู้อ่านหลาย ๆ คนที่อ่านเรื่องเดียวกัน อาจตีความไม่เหมือนกันก็ได้

ฉัตรสุภา ดวงพลอย (2526) แบ่งประเภทของการอ่านตามจุดประสงค์ในการอ่าน เป็น 4 ประเภท คือ

1. การอ่านแบบ Skimming เป็นการอ่านแบบเปิดผ่านไปเร็ว ๆ การอ่านแบบนี้ผู้อ่านจะต้องมีจุดมุ่งหมายหรือคำถามที่ต้องการคำตอบเฉพาะเจาะจงสำหรับเรื่องใดเรื่องหนึ่งในใจแล้ว การอ่านในลักษณะนี้ผู้อ่านจะต้องรู้จักใช้ ชื่อเรื่องและหัวข้อใหญ่ หัวข้อย่อยให้เป็นประโยชน์ การอ่านแบบนี้จะช่วยให้ผู้อ่านรู้จักการคาดคะเน (prediction) การเลือกจับใจความและทำให้สามารถอ่านได้เร็วขึ้น

2. การอ่านแบบ Scanning เป็นการอ่านอย่างพินิจพิจารณา การอ่านแบบนี้ต่างจากการอ่านแบบแรกๆที่จุดประสงค์ของการอ่านต้องการข้อมูลที่เฉพาะเจาะจงมากกว่าแบบแรก เช่น วันที่ ตัวเลข หรือสถานที่ เป็นต้น ผู้อ่านต้องรู้จักใช้ตัวเลขหรือวลีสั้น ๆ ที่มีค่าสำคัญอยู่ด้วยให้เป็นประโยชน์

การอ่านทั้งสองแบบนี้ จะทำให้ผู้อ่านทราบว่าการอ่านให้ได้ใจความตามจุดประสงค์ที่ต้องการนั้น เป็นสิ่งสำคัญและสามารถทำได้โดยไม่ต้องอ่านแบบคำต่อคำ แต่ด้วยการรู้จักเลือกจับใจความสำคัญ (sample and select)

3. การอ่านเอารายละเอียด (Through reading) เป็นการอ่านที่ผู้อ่านต้องการจะเข้าใจความหมายทั้งหมดของผู้เขียนทั้งใจความสำคัญ และรายละเอียดปลีกย่อย การอ่านแบบนี้มักใช้กับการอ่านรายงานการวิจัยและตำราเรียน

4. การอ่านเชิงวิจารณ์ (Critical reading) การอ่านแบบนี้เป็นทักษะการอ่านระดับสูงสุด คือผู้อ่านสามารถที่จะแสดงความคิดเห็นต่อสิ่งที่ตนอ่านไปแล้วได้ ว่าสามารถใช้เหตุผลต่อรองกับสิ่งที่ปรากฏในข้อเขียนนั้นว่าผู้อ่านเห็นด้วยหรือไม่ หรือจากประสบการณ์ที่มีมานั้นสนับสนุนข้อโต้แย้งของผู้เขียนผลงานชิ้นนั้น ๆ หรือไม่

นอกจากนี้ยังสามารถแบ่งประเภทของการอ่านตามสถานที่ที่อ่านได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. การอ่านในชั้นเรียน (Intensive reading) คือ การอ่านโดยละเอียด เพื่อให้เข้าใจเนื้อเรื่องโดยตลอด มีการเรียนรู้คำศัพท์ และโครงสร้างของประโยคต่าง ๆ สามารถนำคำศัพท์และโครงสร้างของประโยคไปใช้ได้ โดยมีครูเป็นผู้ช่วยแนะแนวทางในการอ่าน

2. การอ่านนอกชั้นเรียน (Extensive reading) เป็นการอ่านที่นำเอาหลักการ

และวิธีการอ่านที่เรียนรู้จากชั้น เรียนมาใช้จริงโดยไม่มีครูอาจารย์ ช่วยแนะนำอย่างใกล้ชิด การอ่านแบบนี้เป็นการสร้างประสบการณ์ในการอ่านที่มุ่งเพียงให้เข้าใจเนื้อเรื่องเท่านั้น ไม่จำเป็นต้องศึกษารายละเอียดหรือนำคำศัพท์และโครงสร้างของประโยคไปใช้

จะเห็นได้ว่า การอ่านแต่ละประเภทล้วนมีประโยชน์ต่อผู้อ่านทั้งสิ้น ทั้งนี้การที่ ผู้อ่านแต่ละคนจะได้รับประโยชน์จากการอ่านมากน้อยเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับตัวผู้อ่านเอง ว่าสามารถเลือกประเภทของการอ่านได้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ และลักษณะของงานเรียน นั้น ๆ หรือไม่ สำหรับในด้านการศึกษาเรียนการสอนนั้นครูควรรักษาความสำคัญกับการอ่านทุกประเภท โดยชี้ให้นักเรียนเข้าใจจุดประสงค์ที่แท้จริงของการอ่านหนังสือว่า หนังสือต่างกัน และ วัตถุประสงค์ในการอ่านต่างกัน จึงต้องการทักษะในการอ่านที่ต่างกันด้วย

หลักจิตวิทยาและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการอ่านเพื่อความเข้าใจ

การอ่านเป็นกิจกรรมที่ต้องอาศัยทักษะทางปัญญา เพื่อที่จะอ่านด้วยความเข้าใจ ตามทัศนะของ Goodman (1976) กล่าวว่า การอ่านเป็นกระบวนการที่เน้นความสัมพันธ์ ระหว่างภาษา กับความคิด และระหว่างผู้อ่านกับตัวอักษร กล่าวคือการอ่านเป็นกระบวนการที่ ผู้อ่านจะต้องใช้ความคิด และอาศัยการเดาความหมายด้วยการใช้ประสบการณ์เดิมเข้ามา ช่วยเพื่อให้เข้าใจข้อความที่อ่าน ผู้อ่านจะทดสอบสมมติฐานเพื่อจะแปลความหมายด้วยการถาม ตนเองบ่อยครั้งว่า ตนเองอ่านได้ความหมายหรือไม่ ผู้อ่านมักจะควบคุมการอ่านของ ตนเองอย่างสม่ำเสมอ เพื่อจะได้ทราบข้อผิดพลาดต่าง ๆ และเมื่อมีความจำเป็นก็จะ พยายามรวบรวมข้อมูลจากสิ่งอื่นต่าง ๆ เพื่อให้เข้าใจความหมายมากขึ้น

Lapp and Flood (1978) ได้รวบรวมทฤษฎีการจัดลำดับข้อความและวิเคราะห์ เชื่อมโยงข้อความซึ่งเป็นทฤษฎีที่มีผลต่อการอ่านไว้ ดังนี้

1. ทฤษฎีเน้นการจัดลำดับข้อความ ทฤษฎีนี้เน้นว่าการอ่านเป็นกระบวนการที่ เกี่ยวข้องกับหลักจิตวิทยา 2 ประการ คือ การรับ และรู้ข่าวสาร โดยเมื่อรับข่าวสารแล้ว นำไปเปรียบเทียบกับประสบการณ์เดิมเป็นความรู้ใหม่ ถ้าไม่ตรงกับข้อมูลจากประสบการณ์ เดิมก็จะอ่านข้อความซ้ำ ถ้าข่าวสารที่อ่านให้ความรู้สึกในทางลบ จะต้องใช้เวลาในการรับรู้ นานกว่าข่าวสารที่ให้ความรู้สึกในทางบวก จากนั้นสมองก็จะบันทึกความเข้าใจเกี่ยวกับรูปร่าง ของคำและความหมายไว้

2. ทฤษฎีการวิเคราะห์เชื่อมโยงข้อความ ทฤษฎีนี้เน้นว่าผู้อ่านมีวิธีการที่จะดึง ข้อความที่มีความคล้ายกันมาเกี่ยวข้องกัน หรือจัดข้อความที่ไม่ต้องการออก ข้อความที่ได้รับ การปรับปรุงแก้ไขแล้วจะมีความสัมพันธ์ทางบวก คือมีความเกี่ยวข้องของความหมายแต่ละ

ประโยค

Carrol (1964) ได้กล่าวถึงการอ่านว่ามีหลักสำคัญที่ควรยึด 3 ประการ คือ

1. การเสริมแรง (Reinforcement) เป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยในการวางเงื่อนไขให้ การเรียนการสอนมีความมั่นคงถาวร ในการสอนอ่านนั้นลำพังแต่การฝึกอ่านอย่างเดียว อาจไม่เพียงพอที่จะทำให้นักเรียนอ่านหรือจำค่าได้ ต้องอาศัยการเสริมแรงเข้าช่วยและควร คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลในการเสริมแรงด้วย

2. การหยั่งเห็น (Insight) เป็นการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นโดยฉับพลันของเด็ก แต่ เกิดจากการที่เด็กได้ลองผิดลองถูกมาหลายครั้ง

3. ทฤษฎีพัฒนาการของเปียเจต์ ที่กล่าวว่า ความรู้ประสบการณ์ที่ได้รับการสะสม มาแล้วในอดีต กล่าวคือเมื่อเด็กมีปฏิริยาตอบสนองต่อสิ่งเร้าภายนอกแล้วได้ผลลัพธ์ออกมา ก็เก็บสะสมไว้ในตัว เมื่อเด็กพบเหตุการณ์เช่นเดิมอีกก็จะคาดหวังทันทีว่าผลลัพธ์ ควรจะออกมาเหมือนที่เคยเป็นมาแล้ว เด็กจะค่อย ๆ ประสมประสานความรู้ใหม่ กับความรู้เก่าเข้าด้วยกัน เป็นประสบการณ์ที่จะก่อให้เกิดความคิดต่าง ๆ ไปใช้ในการทำปฏิริยาตอบสนองสิ่งเร้าที่ เด็กพบครั้งต่อไป

แนวคิดดังกล่าวนี้ การอ่านเพื่อความเข้าใจเป็นกระบวนการทดสอบสมมติฐาน หรือเป็นกระบวนการสร้างโครงสร้างความรู้ที่เกิดขึ้นระหว่างการอ่าน ผู้อ่านมักจะตั้ง สมมติฐาน เพื่อแปลความหมายข้อความที่อ่านให้สมเหตุสมผลที่สุด และจะทดสอบสมมติฐาน ด้วยข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้รับมา ในระหว่างนี้ถ้าผู้อ่านได้รับข้อมูลใหม่เพิ่มเข้ามาอีก ผู้อ่านก็จะ แก้ไขและปรับสมมติฐานใหม่ ถ้ากระบวนการทดสอบสมมติฐานเหล่านี้ไม่ประสบความสำเร็จ ความเข้าใจในการอ่านจะไม่เกิดขึ้น

การอ่านเพื่อความเข้าใจจำเป็นต้องใช้ทั้งหลักจิตวิทยาและทฤษฎีเข้ามาช่วยใน การทำให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจประสบการณ์ใหม่ได้โดยการเปรียบเทียบกับประสบการณ์เดิม และมีการทดสอบสมมติฐานตลอดเวลาในการอ่าน เพื่อหาข้อมูลมาใช้ในการแก้ไขข้อ ผิดพลาด เพื่อให้เข้าใจความหมายและถ้าได้รับการเสริมแรงในการอ่านจะทำให้เด็กมี กำลังใจในการอ่านและพัฒนาการอ่านเพื่อความเข้าใจได้ดียิ่งขึ้น

การอ่านเพื่อความเข้าใจและลักษณะของการอ่านเพื่อความเข้าใจ

การอ่านเพื่อความเข้าใจนับว่าเป็นหัวใจของการอ่าน เพราะในขณะที่อ่านนั้น แม้ ผู้อ่านจะสามารถเคลื่อนสายตาไปตามบรรทัดตัวอักษรได้รวดเร็วเพียงใดก็ตาม ถ้าหากไม่ สามารถเข้าใจเรื่องราวที่อ่านหรือความเข้าใจน้อยกว่าที่ควร ก็กล่าวได้ว่าการอ่านนั้นไม่มี

ประสิทธิภาพ ครรชิต มาลัยวงศ์ (2528) ได้แสดงทรรศนะว่า สิ่งสำคัญที่สุดในการอ่าน คือการเข้าใจเนื้อเรื่องที่อ่านให้เร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้

ชวาล แพร์ตกุล (2520) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการอ่านเพื่อความเข้าใจไว้ว่า ความเข้าใจคือ ความสามารถในการผสมแล้วขยายความรู้ความจำให้ไกลออกไปจากเดิมอย่าง สมเหตุสมผล ความเข้าใจเป็นสมรรถภาพขั้นต้นชนิดแรกของตัวปัญญา (intellectual) เป็นความพยายามของสมองที่จะคัดแปลงปรับปรุงความรู้ให้มีลักษณะใหม่ เพื่อนำไปใช้ใน สถานการณ์อื่นที่แปลกออกไป แต่ยังมีอะไรบางอย่างคล้ายคลึงกันกับของเดิมอยู่บ้าง ซึ่งผู้ที่ จะกระทำเช่นนี้ได้ต้องมีคุณสมบัติ 4 ประการ คือ

1. รู้ความหมายและรายละเอียดย่อย ๆ ของเรื่องนั้นมาก่อนแล้ว
2. รู้ความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ระหว่างชิ้นความรู้ย่อย ๆ เหล่านั้น
3. สามารถอธิบายชี้แจงสิ่งเหล่านั้นให้ผู้อื่นทราบได้ด้วยภาษาของตนเอง
4. สามารถตอบสนองและอธิบายสิ่งอื่นใดที่มีสภาพทำนองเดียวกันกับที่เคสรู้

มาแล้วได้

สำหรับพฤติกรรมของความเข้าใจนั้น ชวาล แพร์ตกุล (2520) มีความเห็น สอดคล้องกับ Kratwohl (1968) ว่าความเข้าใจเป็นพื้นฐานสำคัญของปัญญา ซึ่งสามารถ แสดงออกด้วยพฤติกรรม 3 ประการ คือ

1. การแปลความหมาย (Translation) คือการแปลเรื่องราวเดิมให้เป็น คำใหม่ ภาษาใหม่
2. การตีความ (Interpretation) คือ การเก็บความคิดเดิมมาบันทึกใหม่ การจัดลำดับเนื้อเรื่องใหม่ เป็นการมองเรื่องในแง่ใหม่ ค้นหาเปรียบเทียบทั้งความสำคัญ และความสัมพันธ์ของส่วนย่อย ๆ ภายในเรื่องราวนั้น ย่นย่อจนเป็นข้อสรุปได้
3. การขยายความ (Extrapolation) คือ การขยายความคิดให้กว้าง โกลโคชอาศัยความสัมพันธ์กับสถานการณ์เดิมที่ได้รับในตอนต้น

นอกจากนี้ ศิริรัตน์ นิละคุปต์ (2520) ยังได้กล่าวถึงการอ่านเพื่อความเข้าใจ ว่าประกอบด้วยความสามารถดังต่อไปนี้

1. สามารถเข้าใจเรื่องที่อ่านด้วยการจับใจความสำคัญหรือแก่นสำคัญของเรื่องได้
2. สามารถเดาเหตุการณ์หรือคาดคะเนเหตุการณ์ที่ไม่ปรากฏในเรื่องได้
3. สามารถหาจุดหมายที่สำคัญของเนื้อเรื่องที่อ่านได้
4. สามารถรวบรวมลำดับความคิดให้ต่อเนื่องสัมพันธ์กับเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้น

ต่อไปได้

5. สามารถที่จะค้นหาใจความสำคัญหรือชี้ให้เห็นความคิดหลักได้

โกลาส์ สุกใส (2521) กล่าวถึงทักษะพื้นฐานในการอ่านเพื่อเข้าใจเรื่องไว้ว่า ประกอบด้วยทักษะต่อไปนี้

1. การตั้งจุดมุ่งหมายของการอ่าน เช่น การอ่านเพื่อความบันเทิง การอ่านเพื่อความรอบรู้ การอ่านเพื่อให้เกิดความคิด
2. การเข้าใจหน่วยย่อย ๆ ของข้อความที่อ่าน เช่น การเข้าใจคำ วลี ประโยค ย่อหน้า ซึ่งจะนำไปสู่เรื่องราวทั้งหมด
3. การรู้จักจับวิธีการเสนอเรื่องราวของงานเขียนประเภทต่าง ๆ การเข้าใจถึงวิธีการลำดับเรื่อง
4. ทักษะในการจับความคิดสำคัญของเรื่อง มองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อความย่อยกับความคิดสำคัญได้

วาววาว โรงสะอาด (2530) ได้กล่าวถึงลักษณะของผู้ที่มีความสามารถในการอ่าน จะต้องมีความสามารถในเรื่องต่อไปนี้

1. เข้าใจในสาระของเรื่อง
2. เข้าใจเนื้อเรื่องตามลำดับการเรียบเรียงเรื่อง
3. อ่านเพื่อความรู้และรู้จักใช้หลักเกณฑ์แบบวิทยาศาสตร์
4. รู้จักเลือกหนังสืออ่าน
5. อ่านอย่างรวดเร็ว เพื่อจับใจความคร่าว ๆ ก่อนที่จะอ่านอย่างละเอียด
6. อ่านอย่างพิถีพิถันและรวดเร็วในการหาข้อเท็จจริง
7. อ่านอย่างใช้ความคิดเพื่อประเมินการเขียนอย่างเชื่อมั่น

Shepherd (1973) กล่าวว่า การอ่านเพื่อความเข้าใจ คือ ความสามารถของผู้อ่านที่จะใช้ความคิดติดตามข้อความที่ผู้เขียนเขียนไว้ ผู้อ่านจะต้องเข้าใจภาษาของผู้เขียน เข้าถึงจุดประสงค์ของผู้เขียนและตีความหมายให้ตรงกับความตั้งใจของผู้เขียน ส่วน Medley (1977) ให้ความหมายของการอ่านเพื่อความเข้าใจว่า เป็นกระบวนการที่เกี่ยวเนื่องกับกระบวนการเชื่อมโยงตัวอักษรหรือกลุ่มคำเข้ากับเสียง การจำความหมายของคำการตีข้อสังเกตทางความหมาย และไวยากรณ์ แล้วบูรณาการสิ่งทั้งหมดดังกล่าวเข้ากับความรู้ทั่วไปและความรู้ที่ได้จากการอ่านเนื้อเรื่อง

Anderson (1985) กล่าวถึงการอ่านเพื่อความเข้าใจว่าเป็นกระบวนการที่ค้นหาความหมายในหลายระดับ คือผู้อ่านต้องใช้ความสามารถทางภาษาหลายระดับพร้อมกัน เช่น เรื่องตัวอักษร โครงสร้างของภาษา และความหมายเป็นต้น การอ่านเพื่อความเข้าใจยังเป็นกระบวนการที่เกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหาและโครงสร้างของเรื่อง กับความรู้เดิมของผู้อ่านและยังเป็นกระบวนการที่ช่วยสร้างสมมติฐานเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน นั่นคือผู้อ่าน

ที่อ่านคล่องแล้วจะสามารถทำนายและอ้างอิงข้อมูลจากการอ่านได้

Carrell (1984) กล่าวถึงการอ่านเพื่อความเข้าใจว่า เป็นกระบวนการของความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหาและความรู้เดิมของผู้อ่าน ซึ่งความรู้เดิมของผู้อ่านนี้ประกอบไปด้วยความรู้ และประสบการณ์เกี่ยวกับสิ่งของ สถานที่ ความสัมพันธ์ มโนทัศน์ ความรู้สึก และทัศนคติ

Kennedy (1981) กล่าวถึงการอ่านเพื่อความเข้าใจว่า เป็น กระบวนการทางความคิดซึ่งผู้อ่านเลือกข้อเท็จจริง ข้อมูล หรือความคิดต่าง ๆ ที่แสดงอยู่ในเนื้อหาแล้ว ตัดสินว่าความหมายที่ผู้เขียนต้องการสื่อให้เห็นนั้นคืออะไร พร้อมกับเชื่อมโยงความรู้เดิมของผู้อ่าน เข้ากับความรู้นี้ใหม่โดยได้เสนอองค์ประกอบที่สำคัญในการอ่านเพื่อความเข้าใจประกอบไปด้วย

1. ความสามารถในการเรียงคำ (Verbal capacity) เป็นความสามารถในการเรียนภาษาที่เป็นสัญลักษณ์ ซึ่งเป็นความสามารถในการเชื่อมโยงความหมายของคำต่าง ๆ ได้

2. ประสบการณ์ทางการศึกษา (Education experience) ประกอบด้วยความคิดความเข้าใจและความรู้ในการนำไปใช้ ซึ่งเป็นความรู้ที่ได้จากการสัมผัสสภาพแวดล้อมรอบ ๆ ตัว การเรียนรู้ที่ได้จากการเชื่อมโยงกับสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ นั้นจะทำให้พื้นฐานในความเข้าใจของผู้อ่านกว้างขวางขึ้นและเป็นประโยชน์ในการตีความมโนทัศน์ใหม่ ๆ

3. ความสามารถในการรวบรวมสมาธิ (Ability to concentrate) การอ่านเพื่อให้เกิดความเข้าใจจำเป็นต้องอาศัยการรวบรวมสมาธิ ถ้าผู้อ่านสามารถรวบรวมสมาธิได้นาน ๆ ในเวลาที่อ่านก็จะทำให้เข้าใจเนื้อความที่อ่านได้ดียิ่งขึ้น

4. จุดประสงค์ในการอ่าน (Purpose) เมื่อผู้อ่านมีจุดประสงค์ในการอ่านแต่ละครั้ง ก็จะช่วยให้ผู้อ่านสามารถมุ่งความตั้งใจไปในสิ่งที่อ่านได้ ทำให้เกิดความเข้าใจในการอ่านมากขึ้น

Coady (อ้างถึงใน Woytok, 1984) ได้ให้ทัศนะว่า การอ่านเป็นการปฏิสัมพันธ์กันระหว่างองค์ประกอบ 3 ส่วน คือ

1. ความสามารถเชิงมโนทัศน์ (Conceptual abilities) หมายถึงความสามารถทางสติปัญญาโดยทั่ว ๆ ไป ที่จะค้นหามโนทัศน์จากเรื่องที่อ่านได้

2. ความรู้เดิม (Background knowledge) เป็นพื้นความรู้ของผู้อ่านเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านซึ่งผู้อ่านมีอยู่แล้ว ผู้อ่านจะอ่านเรื่องได้เร็วขึ้นและได้ผลดีขึ้นถ้าผู้อ่านมีพื้นฐานทางวัฒนธรรมคล้ายคลึงกับวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาที่อ่าน การอ่านเรื่องที่ผู้อ่านคุ้นเคย และกิจกรรมที่ผู้อ่านปฏิบัติอยู่ในชีวิตประจำวันจะทำให้ผู้อ่านประสบความสำเร็จใน

เรื่องที่อ่านมากขึ้น

3. ยุทธศาสตร์ด้านกระบวนการ (Process strategies) เป็นองค์ประกอบย่อยของความสามารถในการอ่านและเป็นหนทางที่นำไปสู่ความเข้าใจ เป็นทักษะทางด้านภาษาทั่ว ๆ ไป อันได้แก่ การหาความหมายของสัญลักษณ์ที่เขียน การรวมเสียงกับความหมายเข้าด้วยกันและความเข้าใจสิ่งที่อ่าน

นอกจากนั้น Williams (1986) ยังได้กล่าวถึงองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยให้การอ่านมีประสิทธิภาพ ไว้ดังนี้

1. ความรู้ในระบบการเขียน (Knowledge of the writing system) ผู้อ่านจะต้องคุ้นเคยกับการผสมตัวอักษร การสะกดคำ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะช่วยให้อ่านจำคำเหล่านั้นได้

2. ความรู้ในเรื่องของภาษา (Knowledge of the language) ผู้อ่านที่ประสบความสำเร็จในการอ่านจำเป็นต้องมีความรู้ในเรื่องรูปแบบของคำ ความหมายของคำ โครงสร้างและไวยากรณ์ของภาษาที่ใช้เขียน

3. ความสามารถในการตีความ (Ability to interpret) เนื่องจากการอ่านไม่ใช่การทำความเข้าใจข้อความแต่ละประโยคโดยไม่สัมพันธ์กันกับประโยคอื่น ผู้อ่านจึงต้องสามารถเข้าใจจุดประสงค์ของข้อความ รู้วิธีการเรียบเรียงประโยคเป็นข้อความที่ต่อเนื่องกันและเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างประโยค

4. ความรู้รอบตัวทั่วไป (Knowledge of the world) ผู้อ่านควรนำความรู้รอบตัวทั่วไป รวมทั้งประสบการณ์ต่าง ๆ เข้ามาเชื่อมโยงด้วยขณะที่อ่านข้อเขียนนั้นซึ่งผู้อ่านมีความรู้ และประสบการณ์มากเท่าใดก็จะยิ่งสามารถเลือกความรู้และประสบการณ์ของตนให้ตรงกับข้อเขียนเพื่อทำความเข้าใจกับเรื่องนั้นได้มากขึ้นเท่านั้น

5. เหตุผลในการอ่านและวิธีการอ่าน (Reason for reading and reading style) เหตุผลในการอ่านของผู้อ่านแต่ละคนย่อมมีความแตกต่างกันไป และเหตุผลหรือความต้องการในการอ่านนี้เองที่จะมีผลต่อการเลือกวิธีการอ่าน

GusZak (1978) ก็ยังได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับทักษะสำคัญในการอ่านเพื่อความเข้าใจไว้ว่าการสอนให้นักเรียนรู้จักการอ่านเพื่อความเข้าใจ (Reading Comprehension) ควรคำนึงถึงทักษะหลัก 3 ประการ คือ

1. การฝึกให้นักเรียนคาดการณ์ล่วงหน้าว่า สิ่งที่จะได้พบต่อไปในการอ่านน่าจะเป็นอย่างไร (Predicting)

2. การฝึกให้นักเรียนรู้จักแหล่งค้นคว้า เช่น ห้องสมุด รู้จักหนังสือที่ค้นคว้าหลาย ๆ ประเภท รู้จักส่วนต่าง ๆ ของหนังสือ (Locating)

3. การฝึกให้นักเรียนรู้จักนำความรู้ที่ได้มาจัดระบบระเบียบใหม่ (Organizing)

4. การฝึกให้นักเรียนรู้จักพิจารณาว่าสิ่งใดมีความสำคัญที่ควรจดจำ

(Remembering)

5. การฝึกให้นักเรียนรู้จักการประเมินผลสิ่งที่อ่านว่าเป็นความจริงหรือเป็น
ความคิดเห็นส่วนตัวของผู้เขียนและเชื่อถือได้หรือไม่ (Evaluation)

การที่ผู้อ่านจะอ่านเพื่อความเข้าใจได้นั้น จะต้องประกอบด้วยองค์ประกอบและ
ทักษะพื้นฐานของการอ่านเพื่อความเข้าใจใน เพื่อช่วยให้การอ่านมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย

1. ความรู้ในด้านภาษา ผู้อ่านที่ประสบความสำเร็จในการอ่านควรมีความรู้ใน
ด้านการผสมตัวอักษร การสะกดคำ รูปแบบและความหมายของคำ รวมถึงโครงสร้างและ
ไวยากรณ์ของภาษา

2. ความสามารถในการตีความหมายของประโยค ผู้อ่านควรมีความสามารถใน
การทำความเข้าใจจุดมุ่งหมายของข้อความ วิธีการเรียบเรียงประโยคเป็นข้อความที่ต่อเนื่อง
กันและเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างประโยค

3. ความสามารถในการเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้และประสบการณ์ที่ตนมีอยู่
ผู้อ่านจะต้องนำความรู้และประสบการณ์ด้านต่าง ๆ ของตนมาเชื่อมโยงกับสิ่งที่อ่าน เพื่อทำ
ความเข้าใจเรื่องที่อ่าน

4. จุดมุ่งหมายในการอ่านและวิธีการอ่าน ผู้อ่านจะต้องมีจุดมุ่งหมายในการอ่าน
ว่าอ่านไปเพื่ออะไร เพื่อความรู้ ความเพลิดเพลิน หรือความคล่องแคล่วในการอ่าน
สิ่งเหล่านี้ ครูผู้สอนควรให้ความสนใจและฝึกฝนให้เกิดขึ้นในตัวนักเรียน เพื่อให้เป็น
แนวทางในการที่จะเลือกวิธีการอ่านที่เหมาะสม ซึ่งจะ เป็นผลให้การอ่านมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

จากการที่นักการศึกษาได้กล่าวมานั้นจัดเป็นคุณสมบัติที่ผู้อ่านควรมีเพื่อจะได้อ่านเรื่อง
ได้เข้าใจ สามารถวิเคราะห์และจำเรื่องที่อ่านได้แม่นยำมากขึ้น องค์ประกอบในการอ่าน
ของแต่ละคนแตกต่างกันไปตามความถนัด ความสามารถและประสบการณ์ การรู้คำศัพท์เฉพาะ
การเข้าใจวัฒนธรรมของภาษา ความสามารถต่าง ๆ ในขณะอ่านรวมทั้งการใช้ความรู้
ความคิดช่วยในขณะที่อ่านก็จะทำให้การอ่านมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น นอกจากนั้นลักษณะของ
ความเข้าใจในการอ่าน ยังเป็นกระบวนการทางความคิด ที่ผู้อ่านจะต้องเชื่อมโยงสิ่งต่าง ๆ
ในเนื้อหาที่อ่านเข้ากับความรู้เดิมในด้านต่าง ๆ ของตน เพื่อที่จะได้เลือกและตัดสินใจความหมาย
ที่ผู้เขียนต้องการสื่อสารให้ผู้อ่านได้รู้

การอ่านเพื่อความเข้าใจเป็นส่วนสำคัญของกระบวนการอ่าน การศึกษาเกี่ยวกับการ
การอ่านเพื่อความเข้าใจ จึงเป็นกุญแจไขไปสู่การอ่านที่มีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตามเนื่องจาก

การอ่านเพื่อความเข้าใจเป็นเป้าหมายหลัก หรือส่วนสำคัญของกระบวนการอ่านที่มีความสำคัญ และซับซ้อนที่สุด การที่ผู้อ่านจะประสบผลสำเร็จในการอ่านหรือได้รับประโยชน์จากการอ่าน หรือไม่นั้น จำเป็นจะต้องขึ้นอยู่กับองค์ประกอบและทักษะพื้นฐานของการอ่านเพื่อความเข้าใจ ของผู้อ่านด้วย

ระดับการอ่านเพื่อความเข้าใจ

ระดับความสามารถของการอ่านเพื่อความเข้าใจของแต่ละบุคคลย่อมแตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับจุดประสงค์และความสามารถในการอ่าน

คู่มือครูหนังสือเรียนภาษาไทยตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ให้ความสำคัญของการอ่านเพื่อความเข้าใจออกเป็น 4 ประการ คือ

1. การอ่านและเข้าใจตามตัวอักษร ได้แก่การอ่านเพื่อตอบคำถาม เพื่อหา รายละเอียดของเรื่อง เพื่อหาข้อเท็จจริงของเรื่อง เพื่อทำตามคำสั่ง เป็นการอ่านที่ใช้ ความจำเป็นในการอ่าน
2. การอ่านเพื่อตีความ เป็นการอ่านเพื่อหาความคิดสำคัญของเรื่อง หาข้อสรุปของ เรื่อง หาเหตุและผลในการแก้ปัญหา
3. การอ่านเพื่อวิเคราะห์ เป็นการอ่านเพื่อประเมินสิ่งที่อ่าน ตัดสินว่าถูกหรือผิด หรือหาคุณค่าในสิ่งที่อ่าน การอ่านเพื่อวิเคราะห์เป็นการอ่านเพื่อหาความแตกต่างระหว่าง ข้อเท็จจริงกับความคิดเห็น หาข้อแตกต่างระหว่างข้อเท็จจริงกับจินตนาการ หรือสามารถ บอกได้ว่าข้อความใดเป็นข้อความแสดงถึงการโฆษณาชวนเชื่อ
4. การอ่านเพื่อสร้างสรรค์ เป็นการอ่านแล้วสามารถบอกแนวคิดของเรื่องได้ หา ข้อคิดจากเรื่องที่อ่านได้

วลัยภรณ์ อาทิตย์เทือง (2528) สรุปการอ่านเพื่อความเข้าใจไว้ดังนี้

1. ระดับความเข้าใจตามตัวอักษร หมายถึง ความเข้าใจเรื่องที่อ่านตามตัว หนังสือที่เขียนไว้เป็นระดับอ่านหนังสือออก แล้วรู้ว่าเป็นเรื่องอะไร เกี่ยวกับใคร ผู้อ่าน ระดับนี้ให้ความจำเป็นส่วนใหญ่
2. ระดับความเข้าใจขั้นตีความ เป็นระดับความเข้าใจที่สูงกว่าความเข้าใจ ตามตัวอักษร ในระดับนี้ผู้อ่านต้องให้ความสามารถมากขึ้น คือต้องใช้ประสบการณ์ของตน ช่วยในการทำความเข้าใจโดยการสรุปความ ตีความ และแปลความหมายจากเรื่องที่อ่าน
3. ระดับการประเมินผล ในระดับนี้ผู้อ่านต้องให้ความสามารถทางสติปัญญาขั้นสูงสุด โดยอาศัยการอ่านระดับความเข้าใจตามตัวอักษร และการตีความเป็นพื้นฐานแล้วใช้ ประสบการณ์ความสามารถในการวิเคราะห์สร้างสรรค์ประเมินค่า มาช่วยในการตัดสินใจวินิจฉัย

เรื่องราวที่อ่านว่าอะไรบ้างเป็นความจริง และอะไรบ้างเป็นจินตนาการ อะไรบ้างเป็นความคิดเห็น ตลอดจนประเมินผลความเชื่อถือได้ของเรื่องราวที่อ่านและประเมินผลในแง่ของความคิดเห็นส่วนตัวว่ามีคุณค่า มีความเหมาะสมถูกต้อง เป็นที่ยอมรับหรือไม่ในแง่ใด

4. ระดับความซับซ้อน ในระดับนี้ผู้อ่านต้องมีอารมณ์ตอบสนองตามเนื้อเรื่องและภาษาของผู้เขียน ตลอดจนการสร้างภาพพจน์ และการแสดงออกทางอารมณ์จากเรื่องราวที่อ่าน

นอกจากนี้ มลิรัตน์ สุกโชติรัตน์ (2532) ได้จำแนกระดับของการอ่านเพื่อความเข้าใจไว้เป็น 4 ระดับ คือ

1. การอ่านตามตัวอักษร (Literal Reading or "reading in the lines") คือการอ่านที่ผู้อ่านทำความเข้าใจกับเนื้อหาสาระที่ผู้เขียนกล่าวออกมาโดยตรง การอ่านในระดับนี้ผู้อ่านเพียงใช้ความสามารถในการทำความเข้าใจกับความคิดของผู้เขียนที่แสดงออกมาให้เห็นอย่างชัดเจนในเนื้อหาที่อ่านโดยอาศัยความสามารถในการจำ การระลึกได้และการแปลความ

ความสามารถในการจำ การระลึกได้และการแปลความหมายซึ่งเป็นคำถามที่ถามตามตรงและหาคำตอบได้โดยตรงจากบทอ่านประกอบด้วยทักษะข้อดังนี้

1.1 การชี้คำสรรพนามที่ใช้แทนคำนาม (Identifying pronouns and their antecedents)

1.2 การหาประโยคสำคัญ (Finding topic sentence)

1.3 การตั้งหัวข้อเรื่อง (Organizing topic)

1.4 การเก็บใจความสำคัญ (Getting main idea) และการเก็บรายละเอียด (Getting important details)

1.5 การหาความเป็นจริงจากเรื่อง (Recognizing facts)

1.6 การดำเนินตามคำสั่งหรือทิศทาง (Following directions)

1.7 การเรียงลำดับเหตุการณ์ (Detecting the sequences)

1.8 การเปรียบเทียบ (Making comparisons)

1.9 การเข้าใจความสัมพันธ์ของเหตุและผล (Understanding cause and effect relationship)

1.10 การชี้บุคลิกลักษณะของบุคคลในเรื่อง (Identifying character traits)

2. การอ่านตีความ (Interpretative reading or "reading between the the Lines") คือการอ่านที่ผู้อ่านต้องใช้ความสามารถเสาะแสวงหาความหมายที่ซ่อนเร้นอยู่ในข้อความที่ปรากฏอยู่โดยที่ผู้เขียนไม่ได้เขียนให้ผู้อ่านเข้าใจ

ความหมายได้อย่างตรงไปตรงมา

ความสามารถในการอ่านระดับนี้อาจทดสอบได้ด้วยการใช้คำถามประเภทตีความ ประกอบด้วยทักษะย่อยดังต่อไปนี้

- 2.1 การกล่าวสรุป (Drawing conclusion)
- 2.2 การสรุปกฎ (Making generalizations)
- 2.3 การคาดคะเนเหตุการณ์ล่วงหน้า (Anticipating outcomes)
- 2.4 การเข้าใจสำนวนภาษา (Inferring the meaning of figurative language)
- 2.5 การตั้งหัวข้อเรื่อง (Organizing topic)
- 2.6 การเก็บใจความสำคัญ (Getting main idea) และ การเก็บรายละเอียดที่สำคัญ (Getting important details)
- 2.7 การเรียงลำดับเหตุการณ์ (Detecting the sequences)
- 2.8 การเปรียบเทียบ (Making comparisons)
- 2.9 การเข้าใจความสัมพันธ์ของเหตุผล (Understanding cause and effect relationship)
- 2.10 การระบุนิสัยของบุคคลในเรื่อง (Identifying character traits)

3. การอ่านโดยใช้วิจารณ์ (Critical reading or "reading beyond the Lines") คือการอ่านที่ผู้อ่านต้องมีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ หรือมีความสามารถในการอ่านระดับตามตัวอักษรและระดับตีความอยู่เป็นขั้นแล้วใช้ความคิด พิจารณาเหตุผล ความเหมาะสม การตัดสินใจประเมินค่าสิ่งที่อ่านเกี่ยวกับข้อความที่เป็นจริง ความคิดเห็น วัตถุประสงค์ของผู้เขียน เป็นต้น

ความสามารถในการอ่านระดับนี้อาจทดสอบได้ด้วยการใช้คำถามประเภทวิเคราะห์ ประเภทสังเคราะห์ หรือประเภทประเมิน ประกอบด้วยทักษะย่อยดังต่อไปนี้

- 3.1 การแยกความเป็นจริงกับความคิดเห็น (Differentiating facts and opinions)
- 3.2 การแยกเนื้อเรื่องที่เป็นจริงออกจากเรื่องที่เป็นฝัน (Distinguishing reality from fantasy)
- 3.3 การหาเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องหรือไม่เกี่ยวข้อง (Finding relevant or irrelevant information)
- 3.4 การพิจารณาโฆษณาชวนเชื่อ (Detecting propaganda)

3.5 การพิจารณาเหตุผลที่ทำให้ชวนเชื่อ (Recognizing fallacious reasoning)

3.6 การพิจารณาความเหมาะสมและคุณค่า และการยอมรับสิ่งที่อ่าน (Judging adequacy worth of acceptability)

3.7 การชี้วัตถุประสงค์ของผู้แต่ง (Identifying author's purpose)

4. การอ่านขั้นนำไปใช้ (Application) คือการอ่านที่ผู้อ่านสามารถเชื่อมโยงระหว่างประสบการณ์เดิมที่ได้จากการอ่านกับประสบการณ์ใหม่ หรืออีกนัยหนึ่งคือสามารถนำไปใช้กับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นทำนองเดียวกันกับสถานการณ์เดิมที่เคยเรียนรู้จากการอ่าน

ความสามารถในการอ่านระดับนี้อาจทดสอบด้วยการใช้คำถามประเภทการนำไปใช้ Martha Dallman and others (1974) ได้จำแนกระดับของการอ่านเข้าใจเรื่องออกเป็น 3 ระดับ สรุปได้ดังนี้

1. ความเข้าใจระดับการเข้าใจข้อเท็จจริง (Factual Level) หรือ (Reading the lines) หมายถึง ความสามารถในการเข้าใจความหมายและเรื่องที่อ่านตามตัวหนังสือที่เขียนไว้ตรง ๆ

2. ความเข้าใจระดับการตีความ (Interpretative level หรือ reading between the lines) หมายถึงความสามารถในการเข้าใจความหมายที่ผู้เขียนไม่ได้แสดงไว้โดยตรง แต่จะเข้าใจได้โดยการอาศัยความสามารถในการสรุปการตีความและการแปลความจากข้อความและเนื้อเรื่องที่อ่าน

3. ความเข้าใจระดับการประเมินค่า (Evaluative level หรือ reading beyond the lines) หมายถึงความสามารถในการประเมินค่า ตัดสินสิ่งที่อ่านโดยอาศัยความรู้และประสบการณ์ของผู้อ่านมาพิจารณาตัดสิน เช่น สามารถบอกได้ว่าผู้เขียนมีความรู้ความเข้าใจมากน้อยเพียงใด มีความสามารถในการคาดคะเนหรือทำนายเหตุการณ์หรือเรื่องราวที่จะเกิดตามมา หรือสามารถบอกได้ว่าข้อสรุปของผู้เขียนถูกต้องหรือไม่อย่างไร

Nicolas Ferguson (1985) ได้กล่าวถึงระดับความเข้าใจในการอ่านทำนองเดียวกันที่กล่าวมาแล้วแต่ได้แยกย่อยออกเป็น 4 ระดับด้วยกันดังต่อไปนี้

1. การเข้าใจตามตัวหนังสือ (Literal comprehension) หมายถึงความสามารถในการเข้าใจความหมายซึ่งแสดงไว้โดยตรงด้วยถ้อยคำ หรือประโยคต่าง ๆ ในข้อความที่อ่าน

2. การตีความ (Interpretation) หมายถึงการเข้าใจความหมายที่ไม่ได้แสดงไว้โดยตรง ผู้อ่านจะต้องอาศัยการอ่านอย่างรอบคอบประมวลเรื่องราวต่าง ๆ แล้วนำมาสรุปความ ต้องอาศัยการพิจารณาถึงสาเหตุและผลที่เกิดขึ้น การคาดคะเนถึงสิ่งที่จะเกิดขึ้น

การเปรียบเทียบตลอดจนการมองเห็นความสัมพันธ์ของเหตุการณ์ต่าง ๆ

3. การประเมินตัดสินอย่างพิถีพิถัน (Critical Evaluation) หมายถึงความสามารถในการพิจารณาตัดสินในเรื่องของคุณค่า ความถูกต้องและความเป็นจริงของเรื่องราวต่าง ๆ ผู้อ่านจะต้องสามารถประเมินได้ว่าผู้เขียนมีวัตถุประสงค์ในการเขียนอย่างไร และมีเหตุผลอย่างไร เช่น ผู้เขียนเขียนเพื่อให้ความบันเทิง หรือให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องราวต่าง ๆ เพื่อชักจูงให้ผู้อ่านเห็นคล้อยตาม เป็นต้น

4. การคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) หมายถึงการค้นหาและแสดงออกซึ่งความคิดใหม่ ๆ อันเป็นผลมาจากการอ่าน

Bloom (1959) ได้กำหนดพฤติกรรมไว้ 3 ระดับ คือ

1. การแปล (Translation) หมายถึงความสามารถในการถอดความ การสื่อความหมายอย่างหนึ่งไปสู่อีกภาษาหนึ่ง หรือใช้คำใหม่ ใช้รูปแบบการสื่อสารแบบใหม่ แต่ความหมายยังคงเดิม เช่น การแปลเรื่องนามธรรมให้เป็นรูปธรรมหรือใช้คำพูดที่ใช้ในชีวิตประจำวันที่ทำให้ง่ายขึ้น การแปลข้อความที่สื่อสารยาว ๆ ให้สั้นย่อลงหรือเขียนเป็นสัญลักษณ์ต่าง ๆ เพื่อให้ง่ายต่อการคิด ความสามารถในการแปลมักขึ้นอยู่กับความรู้ในเรื่องนั้นหรือความรู้ที่เกี่ยวข้องกันของผู้แปล

2. การตีความ (Interpretation) การสื่อสารเป็นเพียงลักษณะภายนอกหรือเป็นตัวแทนของความคิด ซึ่งอาจต้องมีการจัดระเบียบเรียงลักษณะภายนอกเพื่อให้เข้ากันได้กับผู้รับสาร การตีความจึงเป็นการคิดถึงสาระสำคัญของการคิด ความสัมพันธ์ระหว่างกันและความเกี่ยวข้องกับข้อสรุปที่ได้อ้างอิงหรืออธิบายไว้ในสารที่ส่งมา พฤติกรรมการตีความที่บุคคลกระทำ เช่น การวินิจฉัยอ้างอิง การลงความเห็นหรือลงข้อสรุป การย่อใจความ ผู้ตีความจะต้องแปลส่วนต่างๆ ของสารก่อนแล้วจึงคิดให้กว้างหรือลึกลงไป โดยอาจมีการจัดระเบียบเรื่องเหล่านั้นในใจใหม่ และเชื่อมโยงเข้ากับประสบการณ์และความคิดของตนเอง ผู้ตีความจะต้องรู้จักสาระสำคัญและสามารถแยกออกจากสิ่งที่ไม่สำคัญ

3. การสรุปอ้างอิงหรือการขยายความ (Exposition) เป็นการกะประมาณหรือทำนายโดยอาศัยความเข้าใจแนวโน้มนั้น ความโน้มเอียง หรือเงื่อนไขที่อธิบายไว้ในสารนั้น รวมถึงการสรุปอ้างอิงโดยเกี่ยวข้องกับพาดพิงถึงการแสดงผลที่จะเกิดขึ้นตามมาที่เข้ากันได้กับเงื่อนไขที่อธิบายไว้ในสารนั้นด้วย

Barrett (อ้างถึงใน Clymer, 1968) ได้พัฒนาสารบบจำแนกระดับการอ่านเพื่อความเข้าใจโดยดัดแปลงปรับปรุงจากงานของ Bloom (1959) โดยได้จำแนกการอ่านเพื่อความเข้าใจเป็นทักษะสำคัญ 5 ระดับ (Levels) โดยจัดเรียงจากง่ายไปหายาก ดังนี้

1. ความเข้าใจตามตัวอักษร (Literal comprehension) ระดับนี้มุ่งเน้นการอ่านให้ได้ความคิด และสารสนเทศซึ่งปรากฏอย่างชัดเจนในข้อความ

2. ความเข้าใจระดับจัดเรียงเรียงความ (Reorganizing comprehension) ระดับนี้ มุ่งเน้นให้ผู้อ่านวิเคราะห์ สิ่งเคราะห์ และรวบรวมความคิด หรือสารสนเทศที่ปรากฏอย่างชัดเจนในข้อความ การสร้างความคิดใหม่โดยอาจใช้ประโยคของผู้แต่งโดยตรง หรืออาจถอดความหรือแปลความจากประโยคของผู้แต่งโดยใช้ประโยคใหม่แต่ความหมายคงเดิม

3. ความเข้าใจระดับสรุปอ้างอิงหรือลงความเห็น (Inferential comprehension) ผู้อ่านจะสรุปอ้างอิงลงความเห็นได้เมื่อใช้ความคิดและสารสนเทศที่ปรากฏในข้อความ ใช้สัญชาตญาณและประสบการณ์ของเขาเป็นพื้นฐานในการนึกคิดจินตนาการ และตั้งสมมติฐาน โดยทั่วไปแล้วความเข้าใจระดับนี้ต้องการการคิดและการจินตนาการที่กว้างไกลออกไปจากข้อความที่ปรากฏ

4. ความเข้าใจระดับประเมินค่า (Evaluative comprehension) คือระดับของการตัดสินใจเชิงประเมินค่า โดยเปรียบเทียบความคิดที่เสนอในเรื่องราวที่อ่านกับเกณฑ์ภายนอกซึ่งได้จากผู้เชี่ยวชาญหรืองานเขียนอื่น ๆ เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ภายในซึ่งได้จากประสบการณ์ ความรู้ ค่านิยมของผู้อ่านเอง สิ่งสำคัญของการประเมินค่า คือจะต้องมีการตัดสินใจ และเน้นคุณภาพในแง่ความถูกต้อง การยอมรับได้ หรือความน่าจะเป็นของเหตุการณ์หรือสิ่งที่เกิดขึ้น

5. ความเข้าใจระดับซาบซึ้ง (Appreciative comprehension) ความเข้าใจระดับนี้รวมเอามิติทางความเข้าใจที่กล่าวมาทั้งหมดไว้ด้วยกัน เพราะเกี่ยวข้องกับผลกระทบทางจิตวิทยาและความงามของเนื้อหาต่อผู้อ่าน ผู้อ่านจะมีความรู้สึกทางอารมณ์และความงามต่องานเขียนนั้นและจะมีปฏิกิริยาต่อคุณค่าทางจิตวิทยาและความงามของงานนั้น ความซาบซึ้งรวมถึงความรู้และการแสดงออกทางด้านอารมณ์ต่อเทคนิคการเขียน ท่วงทำนองรูปแบบ หรือโครงสร้าง

Miller (1977) ได้แบ่งระดับของความเข้าใจในการอ่านไว้ 4 ระดับ โดยเรียงเรียงจากระดับต่ำสุดไปหาสูงสุด ดังนี้

1. ความเข้าใจระดับตัวอักษรหรือข้อเท็จจริง (Literal or factual comprehension) ประกอบด้วยความสามารถในการตอบคำถามซึ่งถามตรง ๆ ตามเรื่องราวที่อ่าน สามารถค้นพบใจความสำคัญและรายละเอียดต่างๆ ที่กล่าวไว้ในเนื้อเรื่อง หรืออาจเทียบได้กับสารบบจำแนกวัตถุประสงค์ทางการศึกษาของ Bloom ขึ้นความรู้และขึ้นแปลความ

2. ความเข้าใจระดับตีความหรือสรุปอ้างอิงลงความเห็น (Interpretative

or inferential comprehension) การตีความเป็นการคิดแสดงออก โดยการตีความสิ่งที่อ่าน การสรุปอ้างอิง ขยาย และทำนายสิ่งที่จะเกิดตามมา ซึ่งเทียบได้กับวัตถุประสงค์ทางการศึกษาขั้นตีความหรือขั้นขยายความ

3. ความเข้าใจระดับวิเคราะห์วิจารณ์ (Critical comprehension) ความเข้าใจในระดับนี้ ผู้เชี่ยวชาญบางคนเสนอให้เป็นความเข้าใจระดับขั้นที่สูงขึ้นอีกระดับหนึ่งในกระบวนการอ่าน แต่ผู้เชี่ยวชาญบางคนจัดไว้ในระดับสูงของระดับขั้นตีความ (ระดับที่ 2) ซึ่งจะแยกคุณความแตกต่างได้ยากระหว่างระดับตีความ และระดับวิเคราะห์วิจารณ์

ในบางกรณีความเข้าใจในการอ่านขั้นวิเคราะห์วิจารณ์ จะรวมถึงการประเมินหรือการตัดสินสิ่งที่อ่านด้วยเกณฑ์เฉพาะที่ผู้อ่านกำหนดขึ้น โดยอาศัยประสบการณ์เดิม ความเข้าใจในการอ่าน ขั้นวิเคราะห์วิจารณ์มีความเกี่ยวข้องกับใกล้เคียงกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (critical thinking) และเทียบได้กับวัตถุประสงค์ทางการศึกษาในระดับประเมินผล

4. ความเข้าใจระดับสร้างสรรค์ (Creative comprehension) ถือเป็นความเข้าใจระดับสูงสุดของกระบวนการอ่านซึ่งอาจเรียกได้หลายชื่อ ได้แก่ ความเข้าใจระดับประยุกต์ใช้ ความเข้าใจระดับบูรณาการ ความเข้าใจระดับซึมซับ

การอ่านอย่างสร้างสรรค์ เป็นการอ่านที่สามารถนำสิ่งที่อ่านไปประยุกต์ใช้แก้ปัญหาในชีวิตตัวเองได้ การอ่านระดับนี้เทียบได้กับวัตถุประสงค์ทางการศึกษาในระดับการนำไปใช้หรือการสังเคราะห์

จากแนวคิดในเรื่องระดับของการอ่านเพื่อความเข้าใจที่บุคคลต่าง ๆ ได้เสนอไว้ดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่าระดับของความเข้าใจในการอ่านที่สำคัญประกอบไปด้วย

1. ความเข้าใจในระดับข้อเท็จจริง หมายถึงความเข้าใจข้อมูลที่กล่าวไว้ตรง ๆ ในเรื่องที่อ่าน
2. ความเข้าใจระดับตีความ หมายถึงความสามารถในการเข้าใจสิ่งที่ไม่ได้กล่าวไว้ตรง ๆ ในเนื้อเรื่อง แต่จะใช้ความสามารถในการสรุปอ้างอิงและค้นหาความหมายในบทความ
3. ความเข้าใจระดับวิจารณ์ หมายถึงความสามารถในการวิเคราะห์วิจารณ์สิ่งที่อ่าน รวมถึงการประเมินหรือการตัดสินสิ่งที่อ่านด้วยเกณฑ์เฉพาะที่กำหนดขึ้น โดยอาศัยความรู้และประสบการณ์เดิมของตน
4. ความเข้าใจระดับเพื่อนำไปใช้ หมายถึงความสามารถในการนำประสบการณ์เดิมที่มีไปใช้กับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นใหม่

ความแตกต่างระหว่างผู้ที่มีความสามารถในการอ่านสูงและผู้ที่มีความสามารถในการอ่านต่ำ

นักการศึกษาและผู้เชี่ยวชาญด้านการอ่าน ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างผู้ที่มีความสามารถในการอ่านไม่เท่ากันทั้ง 2 กลุ่มไว้ดังนี้

Carol Hosenfeld (1977) ได้เปรียบเทียบให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างผู้ที่มีความสามารถในการอ่านสูงและผู้ที่มีความสามารถในการอ่านต่ำ ดังต่อไปนี้

ผู้ที่มีความสามารถในการอ่านสูง	ผู้ที่มีความสามารถในการอ่านต่ำ
1. เข้าใจและเก็บความหมายของบทอ่านได้	1. ไม่สามารถเข้าใจความหมายของข้อความที่ปรากฏในบทอ่าน
2. อ่านแบบรวมคำ	2. อ่านทีละคำ
3. อ่านข้ามคำที่ไม่สำคัญ	3. อ่านทุกคำโดยไม่สามารถแยกแยะได้ว่าคำไหนสำคัญกว่ากัน
4. มีความตั้งใจและมีความอดทนที่จะทำความเข้าใจบทอ่าน	4. มีความตั้งใจน้อยและมีทัศนคติในทางลบต่อบทอ่าน เช่น รู้สึกว่าบทอ่านยากเกินกว่าจะทำความเข้าใจได้

Beth Davey (1983) ได้สรุปกลวิธีของผู้ที่มีความสามารถในการอ่านสูง ดังนี้

1. มีการทำนายล่วงหน้า
2. สร้างภาพในจินตนาการเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน
3. ใช้ประสบการณ์เดิม
4. ตรวจสอบและประเมินความเข้าใจในขณะที่อ่านบทอ่าน
5. หาวิธีการหลาย ๆ วิธีในการทำความเข้าใจบทอ่าน

S. G. Paris, M. Y. Lipson and K. K. Wixson, 1983 (อ้างถึงใน Sharon Benge Kletzien, 1991) ให้ความเห็นว่า ผู้ที่มีความสามารถในการอ่านสูงจะมีความรู้ 3 ประการ คือ ประการแรกรู้ว่า กลวิธีในการอ่านมีอะไรบ้าง ประการที่สองรู้ว่าจะนำกลวิธีการอ่านไปใช้ได้อย่างไร และประการที่สาม รู้ว่าจะนำกลวิธีการอ่านนั้นไปใช้ได้อย่างเหมาะสมเมื่อไร ในขณะที่ผู้ที่มีความสามารถในการอ่านต่ำส่วนใหญ่ไม่ทราบว่า จะใช้กลวิธีการอ่านอะไร เมื่อไร และอย่างไร

Ellen Block (1986) ได้อธิบายว่าผู้ที่ประสบความสำเร็จในการอ่านจะมีความสามารถในการควบคุม (Monitor) ความเข้าใจในการอ่าน กล่าวคือมีความตระหนัก

(Awareness) ในกลวิธีที่ใช้ในการทำความเข้าใจบทอ่าน และสามารถเลือกใช้กลวิธี การอ่านที่เหมาะสมกับชนิดของการอ่านและจุดประสงค์ของการอ่าน

Duffy et al. (1987) กล่าวว่า เมื่อผู้อ่านที่มีความสามารถในการอ่าน พบบทอ่านที่มีโครงสร้างที่ยากต่อการทำความเข้าใจจะพยายามนำกลวิธีต่าง ๆ (Strategies) มาใช้ในการสร้างความหมายของบทอ่านนั้น ในขณะที่ผู้อ่านที่มีความสามารถในการอ่านต่ำจะไม่สามารถทำได้ ทั้งนี้เพราะ ไม่มีความรู้เกี่ยวกับกลวิธีที่ใช้ หรืออาจจะมี ความรู้เกี่ยวกับกลวิธีที่ใช้บ้าง แต่ไม่รู้ว่าจะนำมาใช้ได้เมื่อไร และอย่างไร

Anita E. Woolfolk (1990) ให้ความเห็นเกี่ยวกับความแตกต่างระหว่าง ผู้ที่มีความสามารถในการอ่านสูง และผู้ที่มีความสามารถในการอ่านต่ำว่า เป็นเพราะบุคคลทั้ง 2 กลุ่ม มีความแตกต่างกันในด้านต่อไปนี้คือ

1. ความตระหนักในทักษะ กลวิธี และแหล่งข้อมูลที่จะช่วยให้ดำเนินการอ่าน อย่างมีประสิทธิภาพ หรืออีกนัยหนึ่งความรู้เกี่ยวกับสิ่งที่จะใช้ (Knowing what to do) ในขณะที่อ่าน เช่น รู้จักเลือกอ่านเฉพาะใจความสำคัญ

2. ความสามารถในการใช้กลไกในการอ่าน เพื่อช่วยให้แน่ใจว่าจะอ่านได้อย่าง มีประสิทธิภาพ หรืออีกนัยหนึ่งความรู้ที่ว่าจะใช้กลวิธีนั้นอย่างไร และเมื่อไร (Knowing how and when) เช่น เมื่อเกิดความไม่เข้าใจในสิ่งที่อ่านก็อาจจะย้อนกลับไปอ่านเนื้อหา ที่ผ่านมาแล้วหรือจะยังคงอ่านต่อไปเพื่อหาคำอธิบายในช่วงต่อไป

จากความคิดเห็นของนักการศึกษาข้างต้น กล่าวได้ว่าผู้ที่มีความสามารถในการอ่าน สูง รู้จักกลวิธีและเลือกใช้กลวิธีที่เหมาะสมในการทำความเข้าใจกับบทอ่านว่าจะใช้กลวิธีนั้น เมื่อไรและอย่างไร มากกว่าผู้ที่มีความสามารถในการอ่านต่ำ

จุดประสงค์ของการสอนภาษาไทย

หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) กำหนดให้ ภาษาไทยอยู่ในกลุ่มทักษะที่เป็นเครื่องมือการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้นำไปใช้ประโยชน์ ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน โดยกำหนดจุดประสงค์ของการเรียนการสอนภาษาไทยไว้ดังนี้

1. มีทักษะในการฟัง พูด อ่าน และ เขียนโดยที่ความรู้ความเข้าใจหลักเกณฑ์ อันเป็นพื้นฐานของการเรียนภาษา

2. สามารถใช้ภาษาติดต่อสื่อสาร ทั้งการรับรู้และการถ่ายทอดความรู้สึกรักนึกคิด อย่างมีประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผล

3. สามารถใช้ภาษาได้ถูกต้องเหมาะสมกับกาลเทศะและบุคคล ตลอดจนสามารถ

ใช้ภาษาในเชิงสร้างสรรค์ได้

4. มีนิสัยรักการอ่าน รู้จักเลือกหนังสืออ่านและใช้เวลาว่างในการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมจากหนังสือ สื่อมวลชนและแหล่งความรู้อื่น ๆ

5. สามารถใช้ประสบการณ์จากการเรียนภาษาไทยมาช่วยในการคิด ตัดสินใจแก้ปัญหาและวินิจฉัยเหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล

6. มีความรู้ ความเข้าใจ และเจตคติที่ถูกต้องต่อการเรียนภาษาไทยและวรรณคดีทั้งในด้านวัฒนธรรมประจำชาติและการสร้างเสริมความมั่งคั่งงามในชีวิต

จากจุดประสงค์ของการสอนภาษาไทย จะเห็นได้ว่าการเรียนการสอนภาษาไทยในระดับประถมศึกษา มีความสำคัญต่อผู้เรียนทุกคน ครูจึงต้องจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีความรู้ มีทักษะในการฟัง พูด อ่านและเขียน มีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนภาษาไทยและสามารถตัดสินใจแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างมีเหตุผล

ความสามารถในการอ่านกับความยากง่ายของเอกสาร

ความสามารถในการอ่าน (Readability) เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบในการอ่าน 2 อย่างคือ ผู้อ่านกับสารที่ใช้อ่าน ผู้อ่านที่อ่านแล้วเข้าใจตรงตามวัตถุประสงค์เรียกว่า มีความสามารถในการอ่านสูง แต่ถ้าอ่านแล้วไม่บรรลุวัตถุประสงค์ของการอ่านเรียกว่า มีความสามารถในการอ่านน้อย คือ ผู้ที่มีความสามารถในการอ่านต่ำกว่าเกณฑ์นั่นเอง สำหรับสารที่ใช้อ่านครูต้องทำการวิเคราะห์ว่ามีความยากง่ายตรงกับระดับชั้นของเด็กหรือไม่ ซึ่งถ้ายากหรือง่ายไม่ตรงความสามารถของเด็ก ครูควรปรับให้เหมาะสมต่อไป (สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์, 2532)

การหาความยากง่ายของสาร

นักการศึกษาได้ศึกษาเกี่ยวกับวิธีหาความยากง่ายของสารที่เหมาะสมจะใช้กับเด็กในแต่ละระดับชั้น นักการศึกษาแต่ละคนใช้ประสบการณ์ของตนเป็นเกณฑ์ในการตัดสินความยากง่าย ทำให้ผลการวิเคราะห์ไม่มีความเที่ยงและความตรงเท่าที่ควร ต่อมาได้มีผู้ศึกษาความยากง่ายจนกำหนดหลักเกณฑ์ขึ้น

ในปี พ.ศ. 2511 E. Fry (อ้างถึงใน สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์, 2532)

ได้ศึกษาวิธีหาความยากง่ายของหนังสือเรียนทุกระดับชั้น โดยใช้เกณฑ์ 2 ประการ คือ การหาค่าเฉลี่ยของจำนวนประโยคใน 100 คำ และหาค่าเฉลี่ยของจำนวนพยางค์ใน 100 คำ วิธีคำนวณคือ

1. ถ้าเรื่องมีความยาว 3-5 หน้าให้ลุ่มข้อความ 3 ตอน คือ ตอนต้น ตอนกลาง และตอนท้าย ตอนละ 100 คำ หากเรื่องมีความยากน้อยกว่านี้ อาจลดลงโดยลุ่มเพียง 2 ตอน ถ้าเรื่องมีความยากมากกว่า 5 หน้า ก็ลุ่มข้อความเพิ่มจำนวนตอนให้มากขึ้นเช่นกัน สำหรับการนับนั้นชื่อเฉพาะ จำนวนเลขตัวย่อ ปี ค.ศ. ก็นับเป็น 1 คำทั้งสิ้น

2. นับจำนวนประโยคใน 100 คำ หากมีเศษของจำนวนคำที่ไม่ถึง 1 ประโยค ให้ทำเป็นเศษส่วนของประโยค หรือเป็นจุดทศนิยม

3. หาค่าเฉลี่ยของจำนวนประโยค โดยนำจำนวนประโยคของทั้งสามข้อความ มารวมกันแล้วหารด้วย 3 หรือหารด้วยจำนวนข้อความที่ลุ่มไว้

4. นับจำนวนพยางค์ใน 100 คำของแต่ละข้อความ วิธีนับที่สะดวกคือนับจำนวน พยางค์ของแต่ละบรรทัดแล้วเขียนไว้ท้ายบรรทัดของทุกบรรทัด แล้วจึงนำมารวมกันภายหลัง การนับจำนวนพยางค์ให้ถือเกณฑ์ตามเสียงที่ออกในแต่ละคำ

5. หาค่าเฉลี่ยของประโยคและพยางค์ของทั้งสามข้อความมารวมกัน แล้วหาร ด้วย 3 หรือหารด้วยจำนวนข้อความ

6. นำค่าเฉลี่ยของประโยคและพยางค์ไปหาจุดตัดบนกราฟของ Fry ตัวเลขตัดกัน ๗ จุดใด นั่นคือระดับความยากง่ายของหนังสือที่ควรใช้ในระดับชั้นนั้น

กราฟของ Fry ใช้ประมาณค่าความยากง่ายของหนังสือเรียนภาษาอังกฤษใช้ได้ ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาปีที่ 1 จนกระทั่งถึงระดับอุดมศึกษา แนวตั้งของกราฟแสดงให้เห็นถึงค่าเฉลี่ยของจำนวนประโยคใน 100 คำโดยเริ่มที่ 2.0 เป็นค่าเฉลี่ยต่ำสุด และ 25.0 เป็นค่าเฉลี่ยสูงสุด ส่วนทางแนวนอนแสดงให้เห็นค่าเฉลี่ยของจำนวนพยางค์ใน 100 คำเริ่มต้นที่ 108 เป็นค่าเฉลี่ยต่ำสุด และ 182 เป็นค่าเฉลี่ยสูงสุด

ข้อสังเกตจากกราฟนี้จะพบว่า ถ้าค่าเฉลี่ยของประโยคมากและค่าเฉลี่ยของพยางค์ น้อยเป็นหนังสือที่เหมาะสมในระดับประถมศึกษา แต่ถ้าค่าเฉลี่ยของประโยคน้อยและค่าเฉลี่ยของ พยางค์มากเป็นหนังสือที่เหมาะสมในระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษา

**ตัวอย่างการคำนวณหาค่าความยากง่าย
เรื่อง เป้าบินจัน**

1. สุ่มข้อความ 3 ตอน คือ ตอนต้น ตอนกลาง และตอนท้าย ตอนละ 100 คำ

2. นับจำนวนประโยคใน 100 คำ

ตอนต้น   10 ประโยค เศษ 3 จากจำนวน 9 คำในประโยค

$$= 10.3$$

ตอนกลาง   11 ประโยค เศษ 5 จากจำนวน 8 คำในประโยค

$$= 11.6$$

ตอนท้าย   11 ประโยค เศษ 3 จากจำนวน 7 คำในประโยค

$$= 11.4$$

3. หาค่าเฉลี่ยของจำนวนประโยคทั้งสามข้อความ

$$= \frac{10.3 + 11.6 + 11.4}{3}$$

3

$$= \underline{33.3}$$

3

$$= 11.1 \text{ ประโยค}$$

4. นับจำนวนพยางค์ 100 คำ ของแต่ละข้อความ

ตอนต้น   = 155 พยางค์

ตอนกลาง   = 136 พยางค์

ตอนท้าย   = 135 พยางค์

5. หาค่าเฉลี่ยของจำนวนพยางค์จากทั้งสามข้อความ

$$= \frac{155 + 136 + 135}{3}$$

3

$$= \underline{426} = 142$$

3

6. นำ 5 ซึ่งเป็นค่าคงที่ไปบวกกับค่าเฉลี่ยของพยางค์ที่หาได้เพื่อใช้กับกราฟของพราซ

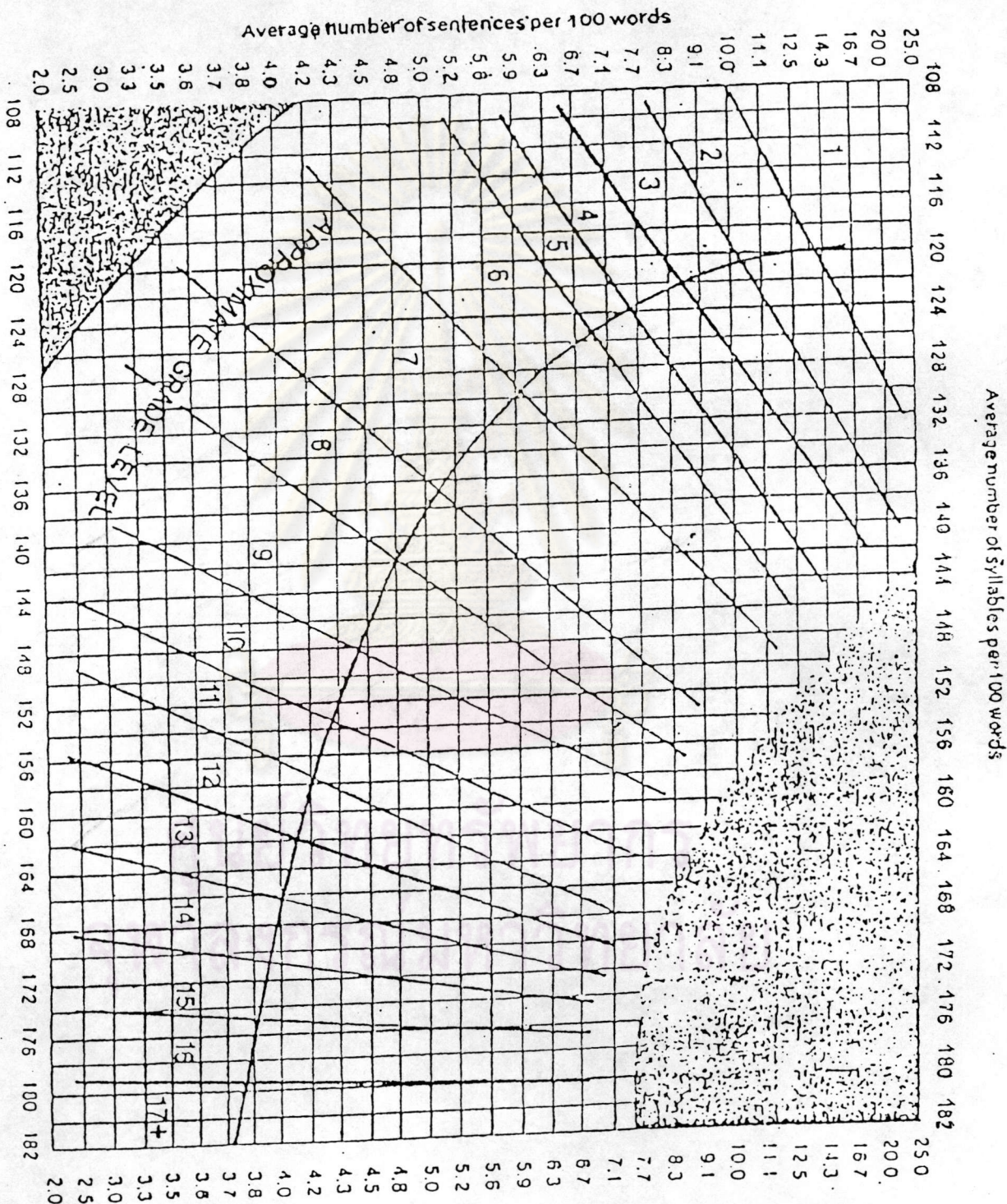
$$= 142 + 5$$

$$= 147$$

7. นำค่าเฉลี่ยของจำนวนประโยคและจำนวนพยางค์ที่ปรับแล้วไปหาจุดตัดบนกราฟของพราซ คือ $11.1/147$ มีค่าความยากง่ายตรงกับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

กราฟของฟรายด์ระดับความสามารถในการอ่าน

การปรับสูตรของ Fry เพื่อวัดความยากง่ายหนังสือเรียนภาษาไทย

นักการศึกษาหลายชาติได้นำสูตรของ Fry มาปรับใช้เพื่อหาความยากง่ายของหนังสือเรียนในภาษาของตน หากพิจารณาหนังสือเรียนของไทย ได้มีการศึกษาวิเคราะห์หาความถี่ของการใช้คำในแต่ละระดับชั้น การหาความยากง่ายโดยการนับจำนวนประโยคและจำนวนพยางค์ใน 100 คำ ตามสูตรของ Fry ยังไม่มีผู้ใดปรับปรุงมาใช้ในประเทศไทย ต่อมาได้มีการศึกษาเกี่ยวกับการออกเสียงคำในภาษาไทย ได้ข้อคิดว่าภาษาไทยเป็นภาษาที่ไม่ได้เน้นเสียงเหมือนคำในภาษาอังกฤษ แต่คำในภาษาไทยมีเสียงขึ้นลงตามเสียงของวรรณยุกต์ทั้งห้าเสียง คือ สามัญ เอก โท ตรี และจัตวา ลักษณะคำไทยส่วนมากมักจะมีพยางค์เดี่ยวหรือสองพยางค์ คำไทยที่มีหลายพยางค์มักเป็นคำที่มาจากภาษาอื่น รูปประโยคในภาษาไทยมีส่วนคล้ายกับประโยคในภาษาอังกฤษ ซึ่งประกอบด้วย ประธาน กริยา กรรม และส่วนขยาย ข้อที่แตกต่างกันคือ ตำแหน่งของส่วนขยายในภาษาไทยวางอยู่ข้างหลังคำที่ขยาย แต่ส่วนขยายในภาษาอังกฤษวางอยู่ข้างหน้าคำที่ขยาย

ประโยคในภาษาอังกฤษจะใส่เครื่องหมายทับภาค (full-stop) เมื่อจบประโยค ในภาษาไทยแม้จะมีเครื่องหมายนี้แต่ก็ไม่มีผู้นิยมใช้ ผู้อ่านต้องใช้การสังเกตด้วยตนเอง โดยที่ลักษณะประโยคในภาษาไทยคล้ายคลึงกับประโยคในภาษาอังกฤษ จึงเป็นแนวทางประยุกต์สูตรของ Fry มาใช้กับหนังสือเรียน โดยการหาค่าเฉลี่ยของจำนวนประโยคและจำนวนพยางค์ของข้อความ 100 คำที่สุ่มจากหนังสือ

การนับประโยคในภาษาไทย มีวิธีนับเช่นเดียวกับประโยคในภาษาอังกฤษ ผู้นับควรทำเครื่องหมายที่แสดงว่าจบประโยคไว้ด้วย ทั้งนี้เพื่อสะดวกต่อการนับจำนวนประโยค ผู้นับจะต้องศึกษาและสังเกตลักษณะประโยคจากหนังสือหลักภาษาไทย ประโยคบางประโยคซับซ้อน เพราะส่วนขยายมาก แต่บางประโยคก็มีส่วนขยายน้อยหรือไม่มีเลย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของผู้เขียนว่าต้องการเขียนให้ผู้อ่าน ถ้าเขียนให้เด็กที่เรียนในระดับประถมศึกษาอ่านรูปประโยคจะไม่ซับซ้อน แต่ถ้าเขียนให้เด็กในระดับชั้นสูงขึ้น รูปประโยคก็จะซับซ้อนขึ้นเช่นกัน

การนับพยางค์คำไทยเหมือนกับการนับพยางค์คำภาษาอังกฤษ เช่น คำว่า "radio" ออกเสียง 3 พยางค์ ในภาษาไทยคำว่า "วิทยุ" ก็ออกเสียงเป็น 3 พยางค์ เช่นกัน แต่มีข้อแตกต่างระหว่างจำนวนพยางค์ของคำทั้งสองภาษาที่ทำให้ต้องปรับสูตรเพื่อใช้ให้เหมาะสมกับภาษาไทย

ตารางที่ 1 ความแตกต่างของจำนวนพยางค์ของคำบางคำในภาษาอังกฤษและภาษาไทย

ภาษาอังกฤษ		ภาษาไทย	
คำ	พยางค์	คำ	พยางค์
animal	3	สัตว์	1
armour	2	เกราะ	1
behaviour	4	พฤติกรรม	3
dog	1	สุนัข	2
color	2	สี	1

ความแตกต่างของจำนวนพยางค์ในภาษาไทยและภาษาอังกฤษของคำที่มีความหมาย เดียวกัน เป็นปัญหาที่ไม่สามารถนำกราฟของ Fry มาใช้ได้โดยตรง จึงจำเป็นต้องปรับ พยางค์ก่อน สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2525 อ้างถึงใน สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ ,2532) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความแตกต่างของจำนวนพยางค์ไทย-อังกฤษ โดยได้แปลเรื่องจากหนังสือ เรือน หนังสืออ่านประกอบ และเอกสารภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ โดยแปลคำต่อคำเพื่อรักษา เนื้อเรื่องและจำนวนพยางค์ของคำให้มีความหมายตรงกัน จากนั้นจึงหาความยากง่ายโดยใช้หลัก ของ Fry ทั้งที่เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ผลปรากฏว่าจำนวนประโยคไม่มีความแตกต่าง กัน แต่แตกต่างกันในค่าเฉลี่ยของพยางค์ ซึ่งพยางค์ภาษาไทยจะมีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าพยางค์ใน ภาษาอังกฤษอยู่ 5 จึงได้สรุปว่าการใช้กราฟของ Fry กับหนังสือเรียนภาษาไทยใช้วิธีการ คำนวณเช่นเดียวกับการหาค่าความยากง่ายของหนังสือเรียนภาษาอังกฤษ แต่เมื่อได้ค่าเฉลี่ย ของพยางค์แล้วต้องนำค่าคงที่คือ 5 ไปบวกกับค่าเฉลี่ยของพยางค์ที่ได้เสียก่อน แล้วจึงนำ ค่าเฉลี่ยของประโยคและของพยางค์ไปหาจุดตัดบนกราฟของ Fry เพื่อระดับความยากง่าย ของหนังสือเรียนว่าตรงกับระดับชั้นใดต่อไป

โดยทั่วไปคำไทยมักจะเป็นคำเดี่ยวโดด ๆ แต่จะมีคำที่มาจากภาษาอื่น ๆ ใช้อยู่มาก เช่น ภาษาบาลีและภาษาสันสกฤต ภาษาเขมร ภาษาจีน ภาษาอังกฤษ ฯลฯ ในการนับจึงมัก จะพบปัญหาว่าเป็น 1 คำหรือไม่ ผู้ที่จะทำการวิเคราะห์ความยากง่ายของหนังสือเรียน จึง

ควรทำความเข้าใจเกี่ยวกับการนับคำดังนี้

1. นับ 1 คำ ถ้าเป็นคำเดี่ยวโดด ๆ
2. นับ 1 คำ ถ้าเป็นคำที่มาจากภาษาต่างประเทศ
3. นับ 1 คำตามชนิดของคำที่กล่าวไว้ในหลักภาษาคือ คำนาม คำสรรพนาม

คำกริยา ฯลฯ

4. คำซ้อนและคำซ้ำ ที่ใช้ไม้ยมกนับเป็น 2 คำ
5. จำนวนเลข เช่น ปี พ.ศ. ให้ใช้วิธีอ่านเรียงถือเป็น 1 คำเช่นกัน

ข้อควรระวังเกี่ยวกับการใช้สูตรของ Fry

การใช้สูตรของ Fry ไม่ว่าจะป็นหนังสือเรียนภาษาอังกฤษ หรือนำมาประยุกต์ใช้กับภาษาไทย ผู้ใช้ควรเข้าใจว่าค่าความยากง่าย ที่ได้เป็นค่าโดยประมาณ ได้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการใช้สูตรไว้ว่า

1. ค่าความยากง่ายของหนังสือเรียนที่ได้จากการวิเคราะห์เป็นค่าโดยประมาณที่อาจคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับการสุ่มข้อความ ถ้าสุ่มหลายตอนค่าที่ได้จะมีความตรงมากกว่าการสุ่มจำนวนตอนที้น้อยกว่า ผู้วิเคราะห์ควรที่จะพิจารณาความยาวของเรื่องและสุ่มข้อความให้เหมาะสมกับความสั้นยาว
2. ความแตกต่างของความยากง่ายของข้อความในเรื่องเดียวกันจะปรากฏให้เห็นเสมอ ข้อความบางตอนใช้ถ้อยคำที่ยุ่งยากมีหลายพยางค์ ในขณะที่ข้อความบางตอนใช้คำง่าย ๆ การสุ่มข้อความที่มีลักษณะความยากง่ายแตกต่างกัน จะช่วยให้ผลของการวิเคราะห์ใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากขึ้น
3. โดยทั่วไปในหนังสือบทเรียนที่ 1 มักจะเป็นบทที่ยากที่สุด เพราะเป็นบทนำ การใช้ถ้อยคำของประโยคและของข้อความมักยาวกว่าตอนกลางและตอนท้ายของเรื่อง โดยเฉพาะในบทท้ายจะเป็นบทที่ง่ายที่สุด ดังนั้นในการหาความยากง่ายของหนังสือเรียนควรหาความยากง่ายของแต่ละบท เพื่อเปรียบเทียบว่าแตกต่างกันมากน้อยเพียงใด
4. เนื้อเรื่องในบทเรียนที่เกี่ยวข้องกับวิชาเฉพาะ ใช้ศัพท์ทางวิชาการมาก มักหาค่าความยากง่ายไม่ได้ ค่าเฉลี่ยของประโยคและพยางค์จึงไม่ปรากฏบนกราฟของ Fry
5. หลักของ Fry ใช้วัดความยากง่ายของเรื่อง แต่ไม่สามารถใช้วัดในเรื่องต่อไปนี้

- 5.1 ความยากง่ายของคำประพันธ์ชนิดต่าง ๆ
- 5.2 ความหมายของคำ
- 5.3 โครงสร้างและหลักภาษา

5.4 น้ำเสียง ความรู้สึก และลีลาในการเขียนของผู้ประพันธ์

5.5 ประสบการณ์และความสนใจของผู้อ่าน

ในการเลือกใช้กราฟของ Fry เพื่อวิเคราะห์ความยากง่ายของเรื่อง ผู้ใช้ควรศึกษาข้อจำกัดดังกล่าวที่ Fry ได้เสนอไว้ เพื่อเป็นแนวทางในการหาความยากง่ายของเรื่องต่อไป

จากการศึกษาเรื่องความสามารถในการอ่านกับความยากง่ายของเอกสารที่กล่าวมา นี้สรุปได้ว่าความสามารถในการอ่านเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบในการอ่าน 2 อย่างคือ ผู้อ่าน กับบทอ่านที่ใช้อ่าน ซึ่งบทอ่านที่ใช้อ่านนั้นจะต้องมีความยากง่ายเหมาะสมกับผู้อ่านในการหาความยากง่ายของสารโดยใช้หลักของ Fry มีวิธีการคือ สุ่มข้อความ 3 ตอน ตอนต้น ตอนกลาง และตอนท้าย ตอนละ 100 คำ แล้วหาค่าเฉลี่ยของประโยค ค่าเฉลี่ยของพยางค์ก่อนที่จะนำทั้งสองค่าไปหาจุดตัดบนกราฟของ Fry บวก 5 ที่ค่าเฉลี่ยของพยางค์ตามผลการวิจัยของ สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2532)

การสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาท (Reciprocal Teaching)

ความหมายของการสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาท

การสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาท เป็นวิธีการที่นำมาใช้ในการฝึกเด็กที่มีความสามารถในการอ่านต่ำ เพื่อให้มีวิธีการเรียนรู้เรื่องราวต่าง ๆ ได้เหมือนกับเด็กที่มีความสามารถในการอ่านสูง ซึ่งนักการศึกษาได้กล่าวถึงการสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาท ดังนี้

การสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาท Palincsar and Brown (1984) กล่าวว่า เป็นวิธีที่ใช้สำหรับพัฒนาความเข้าใจในการสอนอ่านในกรณีที่สอนเป็นกลุ่ม ครูจะสร้างแบบแผนขึ้นมาอย่างเป็นระบบ เพื่อใช้ในการสอนอ่าน และนำแบบแผนนี้ไปใช้ในกระบวนการพัฒนาความเข้าใจตามลำดับขั้นตอน คือ การสรุป (summarizing) การตั้งคำถาม (questioning) การอธิบายขยายความ (clarifying) และการคาดคะเน (predicting) หลังจากครูสร้างแบบแผน 4 ขั้นนี้แล้ว นักเรียนจะใช้เป็นตัวอย่างประกอบในกิจกรรม เมื่อเขาได้รับมอบหมายให้เป็นผู้นำกลุ่มในการสอนอ่าน วิธีการนี้เกิดประโยชน์ในการอ่านตำราทุกชนิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับการอ่านเรื่องที่เป็นข้อเท็จจริง ซึ่งมีรายละเอียดต่าง ๆ หรือข้อความรู้ต่าง ๆ มากมาย

ในการสอนทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจ และคำศัพท์อย่างเป็นขั้นตอนนี้ใช้กันอยู่ตามห้องเรียนต่าง ๆ นั้นพบว่าไม่เกิดทักษะขึ้นจริง Palincsar and Brown (1984) Pearson (1985) การสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาทถูกพัฒนาขึ้นมาเพื่อให้เด็กนักเรียนได้อ่านด้วย

ความเข้าใจอย่างเป็นลำดับขั้น สุกวิชนี้จะทำให้เกิดความเข้าใจได้ดีมาก

นอกจากนี้ จันทรทรา จรพงษ์ (2524) ยังได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนบทบาทว่าเป็นวิธีที่น่าจะนำมาใช้ฝึกเด็กที่ด้อยความสามารถในการอ่านให้สามารถใช้เพื่อการเรียนรู้เรื่องราวต่าง ๆ การแลกเปลี่ยนบทบาทมักเกิดขึ้นในกลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative learning) ซึ่งมีลักษณะของการฝึกแบบที่มีการชี้แนะ (Guided practice) ในการนำวิธีง่าย ๆ และมีลักษณะเป็นรูปธรรมมาใช้กับงานที่เกี่ยวกับการอ่านเพื่อความเข้าใจ วิธีการของการแลกเปลี่ยนบทบาทนั้นเริ่มจากครูกับนักเรียนแลกเปลี่ยนบทบาทของการเป็นผู้นำการสนทนา เพื่อจะช่วยกันทำความเข้าใจเนื้อเรื่อง การสนทนาจะรวมถึงการอภิปรายและการโต้แย้งเพื่อหาข้อสรุป เนื้อหาของการสนทนาจะเป็นการนำวิธีการอ่าน 4 วิธี คือ การตั้งคำถาม การสรุปความ การอธิบายขยายความ และการคาดคะเนเหตุการณ์ มาใช้เพื่อทำความเข้าใจเนื้อเรื่อง แต่ละวิธีช่วยให้เกิดปฏิสัมพันธ์กับเนื้อเรื่องที่อ่าน เช่น การตั้งคำถามทำให้ต้องจำกัดขอบเขตของเนื้อหาเพื่อนำมาตั้งเป็นคำถาม ช่วยในการทดสอบความเข้าใจและความจำของตนเอง นอกจากนั้นยังช่วยในการควบคุมการอ่านอีกด้วย เช่น เมื่อเด็กต้องการให้ความเข้าใจของตนเองชัดเจนขึ้น เด็กจะพยายามหาที่มาของความไม่เข้าใจ โดยวิธีอ่านกลับไปอ่านเรื่องซ้ำหรือซักถามเพื่อหาคำอธิบาย การคาดคะเนเหตุการณ์ก็จะเป็นการกระตุ้นให้เด็กใช้ความรู้เดิมมาช่วยทำความเข้าใจเนื้อเรื่อง ส่วนการสรุปความนอกจากจะเป็นการบูรณาการข้อมูลต่าง ๆ เข้าด้วยกันเป็นข้อความสำคัญแล้วยังช่วยตรวจสอบความสามารถในการควบคุมการอ่านอีกด้วย นั่นคือเด็กไม่สามารถสรุปเรื่องที่อ่านได้ ส่อมแสดงว่าเด็กขาดความเข้าใจในการอ่าน

แนวคิดทางทฤษฎีการเรียนรู้และการสอนในการช่วยเด็กที่มีความสามารถในการอ่านต่ำ

ในการฝึกเด็กที่มีความสามารถในการอ่านต่ำ ให้สามารถควบคุมการอ่านของตนเองสามารถหาความเพลิดเพลินตลอดจนความรู้ต่าง ๆ ที่ได้จากการอ่านเช่นเดียวกับเด็กที่มีความสามารถในการอ่านสูงนั้น ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนก็เป็นอีกแนวคิดหนึ่งที่ได้รับความสำเร็จมาก แนวคิดดังกล่าวนี้ได้รับอิทธิพลมาจากนักจิตวิทยาชาวรัสเซีย ที่กล่าวถึงการเรียนโดยมีการให้ความช่วยเหลือแนะนำ ซึ่งเป็นการเรียนในสถานการณ์ที่เปลี่ยนไปจากเดิม แทนที่ครูจะเป็นผู้ควบคุมสถานการณ์ในการเรียนหรือปล่อยให้เด็กทำงานตามลำพังโดยไม่ให้ความช่วยเหลือ ก็เปลี่ยนมาเป็นกระบวนการเรียนแบบปฏิสัมพันธ์ที่มีทั้งการสนับสนุนและการรับผิดชอบร่วมกัน โดยกล่าวว่ากิจกรรมทางด้านความรู้การเข้าใจ ส่วนใหญ่มักจะได้รับ การสร้างเสริมประสบการณ์ครั้งแรก จากการปฏิสัมพันธ์ในช่วงเวลาหนึ่ง Vygotsky

(1978) (อ้างอิงใน Baker and Brow, 1984) กล่าวคือกิจกรรมของครูได้แก่ การสาธิต การแสดงเป็นตัวแบบ การถามตอบ สิ่งเหล่านี้เด็กจะรับไปสะสม (internalization) เป็นทักษะของตนเอง

การให้ความช่วยเหลือแนะนำ หมายถึง กระบวนการในการช่วยให้เด็กหรือผู้เริ่มฝึกหัดสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ (Wood et. al, 1976) การให้ความช่วยเหลือแนะนำจะค่อย ๆ ลดลงไปเมื่อเด็กสามารถแก้ปัญหาได้ด้วยตนเองหรือตามลำพัง

หัวใจสำคัญของการให้ความช่วยเหลือแนะนำก็คือ ช่วงพัฒนาการช่วงกลาง (zone of proximal development) ซึ่งเป็นการช่วยที่เด็กไม่สามารถแก้ปัญหาได้ด้วยตัวเองหรือตามลำพัง แต่จะทำได้เมื่อได้รับความช่วยเหลือแนะนำจากผู้ใหญ่หรือทำร่วมกับเพื่อนที่ทำได้ เชื่อว่าการที่ผู้ใหญ่มีปฏิสัมพันธ์กับเด็กโดยมีการช่วยเหลือแนะนำ จะช่วยให้เด็กพัฒนาปัญหาหรือหน้าที่ทางจิตใจในระดับสูงขึ้น ทำให้เด็กนำความคิดตลอดจนความรู้และกลวิธีต่าง ๆ ไปใช้ในสถานการณ์อื่นได้ด้วยตนเอง

Beed and Penny (1991) ได้กล่าวถึงการให้ความช่วยเหลือแนะนำไว้ 2 ลักษณะ คือ

1. การให้ความช่วยเหลือตามโอกาส (Incidental scaffolding) การให้ความช่วยเหลือแบบนี้ พัฒนามาจากสถานการณ์ที่ผู้ปกครองช่วยเหลือบุตรหลานของตนให้แสดงความสามารถออกมา ซึ่งโดยปกติผลของการช่วยเหลือนั้น ก็คือ การเรียนรู้กลวิธีในการสื่อสารเฉพาะด้าน เช่น การหัดพูดของเด็ก ซึ่งการสอนดังกล่าวไม่อยู่ในระดับจิตสำนึกและมีลักษณะที่เป็นไปตามธรรมชาติมากกว่า

2. การให้ความช่วยเหลือกลวิธี (Strategy scaffolding) การให้ความช่วยเหลือแบบนี้มักเกิดขึ้นในสถานการณ์การแก้ปัญหา เป็นการปฏิสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่และเด็กในการสอนให้เด็กเรียนรู้วิธีต่าง ๆ เช่น การเล่นเกม การสร้างหอคอย การล้างจาน การอาบน้ำ เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม องค์ประกอบที่จำเป็นต่อการให้ความช่วยเหลือทั้ง 2 แบบ คือ

1. การปฏิสัมพันธ์ต้องเกิดขึ้นในลักษณะของการร่วมมือ และให้ความสำคัญกับความตั้งใจของเด็ก พ่อแม่ต้องยอมรับว่าการช่วยเหลือเด็กเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ และความเข้าใจของเด็กอย่างสม่ำเสมอ

2. พ่อแม่ควรปฏิบัติกับเด็กโดยให้ความช่วยเหลือเด็กตามความเหมาะสม

3. การลดการให้ความช่วยเหลือแนะนำ ปรากฏการณ์ดังกล่าวนี้มักเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ขณะที่เด็กเริ่มมีความสามารถเพิ่มขึ้น พ่อแม่ควรให้เด็กได้รับฝึกซ้อมทำงานมากขึ้นจนกระทั่งเด็กสามารถรับความรู้และควบคุมตนเองได้ พ่อแม่ก็จะยุติการสนับสนุน

ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า การให้ความช่วยเหลือแนะนำเป็นวิธีการให้การสนับสนุนที่สามารถปรับได้และขึ้นอยู่กับเวลา นั้นหมายถึงว่าเด็กมีความสามารถมากขึ้นถึงระดับที่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้แล้ว ก็ควรจะยุติการให้ความช่วยเหลือแนะนำ

องค์ประกอบและทักษะพื้นฐานของการอ่านแลกเปลี่ยนบทบาท

ในการสอนอ่านเพื่อความเข้าใจของเด็กที่มีความสามารถในการอ่านต่ำจำเป็นต้องมีองค์ประกอบและทักษะในการอ่านตามที่นักการศึกษาได้กล่าวถึง การสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาทจะช่วยให้นักเรียนเข้าใจและเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ จากแบบเรียน (Palincsar and Brown (1984) บทบาทที่สำคัญของครู คือ แสดงให้นักเรียนได้เห็นว่าคุณผู้อ่านที่มีความเชี่ยวชาญได้มีการใช้กิจกรรมสร้างเสริมความเข้าใจ 4 ประการ ได้แก่ การตั้งคำถาม การสรุป การคาดคะเน และการอธิบายขยายความ โดยครูต้องแสดงวิธีการใช้ในการอ่านบทอ่าน เพื่อให้นักเรียนนำวิธีการไปใช้ในการอ่านได้อย่างถูกต้อง และครูจะต้องติดตาม ให้ความช่วยเหลือ ให้กำลังใจ กับนักเรียน

Palincsar and Brown (1984) ได้ให้ความเห็นว่า ในการสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาทเป็นการสอน ที่ครูและนักเรียนหมุนเวียนกันเพื่อรับบทบาทของครูในการเป็นผู้นำการอภิปรายเกี่ยวกับการอ่าน การสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาท มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ

1. ครูและนักเรียนรักษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ระหว่างกลุ่ม และระหว่างครูได้อย่างไร

2. ครูและนักเรียนมีการติดตามการอ่านเพื่อความเข้าใจของตนเอง การสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาทเน้นความรับผิดชอบเกี่ยวกับการอ่านเพื่อความเข้าใจของนักเรียนมากกว่าครู จากวิธีการสอนอ่าน เพื่อความเข้าใจด้วยวิธีการสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาท ครูจะดำเนินการดังต่อไปนี้ ประการแรกต้องระบุทักษะที่จะสอนให้มีความชัดเจน ถ้าทักษะที่สอนมีความสลับซับซ้อนควรได้รับการแยกแยะออกเป็นทักษะย่อย ๆ จากนั้นจะมีการสร้างแบบแผนการสอน การให้นักเรียนฝึกฝนด้วยตนเองอย่างอิสระและการฝึกหัดโดยตรง (Rosenshine 1984) ในแบบแผนที่สร้างขึ้นครูจะต้อง

1. อธิบายว่าทักษะนั้นจะปฏิบัติได้อย่างไร
2. แนะนำการปฏิบัติโดยใช้ตัวอย่างประกอบ
3. ให้นักเรียนฝึกฝนอย่างอิสระ
4. ให้ข้อมูลย้อนกลับโดยให้ข้อเสนอแนะและข้อควรปรับปรุงแก้ไข

สิ่งสำคัญที่ต้องทำในตอนเริ่มการสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาท คือครูต้องบอกนักเรียนถึงกิจกรรมที่ต้องปฏิบัติในขณะที่สอน ครูต้องเข้าแก้ไขพฤติกรรมของนักเรียนอย่าง

ใกล้ชิด ครูและนักเรียนต้องร่วมมือกันในการแสดงบทบาทของผู้นำการสนทนา ในเรื่องที่กำลังอ่าน ครูต้องให้ความสนใจในหัวข้อเรื่อง เพื่อใช้ในการทำนายเหตุการณ์ต่อไปรวมถึงการใช้ความรู้เดิมเกี่ยวกับหัวข้อที่อ่านมาประกอบ ดังนั้นครูจำเป็นต้องควบคุมการสนทนาให้อยู่ในกรอบ เพื่อให้เด็กเรียนเอาใจจดจ่ออยู่ในเรื่องที่อ่านและกิจกรรมการเรียนการสอน

ในระหว่างดำเนินการสอนอยู่นั้นครูต้องขอร้องนักเรียนให้กลับไปดูหัวข้อเรื่องและจุดสำคัญของเรื่อง เพื่อทำนายว่าในย่อหน้าต่อไปจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับสิ่งใดเพื่อครูและนักเรียนร่วมกันอ่านไปหลาย ๆ ย่อหน้าแล้ว นักเรียนจะมีความพร้อมที่จะรับบทบาทเป็นครู ครูอาจตั้งกระตุ้นโดยใช้คำถาม นักเรียนคิดว่าครูจะถามคำถามอะไรต่อไป แล้วเน้นให้เห็นถึงขั้นอื่น ๆ ด้วยการใช้คำถาม นักเรียนจำไว้ว่าข้อสรุปเป็นประโยคสั้น ๆ ซึ่งไม่มีรายละเอียด ถ้านักเรียนมีปัญหาในเรื่องนี้ ครูจะแนะนำว่า นักเรียนควรสรุปก่อนแล้วจึงตั้งคำถาม

เนื่องจากยุทธวิธีการสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาท นักเรียนทั้งชั้นต้องเกิดความเข้าใจ นักเรียนทุกคนควรได้รับโอกาสที่จะแสดงบทบาทของครู และครูไม่ควรขัดจังหวะขณะที่นักเรียนแสดงบทบาทมากนัก เพราะเขาเป็นเพียงแต่ครูสมมติเล่น เพื่อนำการอ่านในหัวข้อต่าง ๆ เท่านั้น และคาดว่านักเรียนจะได้เข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทในการสอนและการอ่านของตนเองมากขึ้น

โดยสรุป การสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาทมีขั้นตอนดังนี้

1. นักเรียนอ่านเรื่องในใจ
2. ครูถามนักเรียนด้วยคำถามที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่อ่าน
3. ครูให้นักเรียนได้แสดงบทบาทเป็นครูเพื่อให้นักเรียนเข้าใจกระบวนการสอน
4. นักเรียนที่ทำหน้าที่เป็นครูจะต้องรับผิดชอบต่อการตั้งคำถามที่ใช้
5. กระบวนการที่สอนในชั้นเรียน จะฝึกไปกับนักเรียนแต่ละคนสำหรับเป็นยุทธวิธี

ในการอ่าน กล่าวคือนักเรียนแต่ละคนจะนึกถึงสถานการณ์ในชั้นเรียนขณะที่อ่านตามลำพังได้ เขาจะต้องตั้งคำถามขณะที่อ่านเพราะครูไม่สามารถติดตามไปตั้งคำถามให้ได้ ผู้อ่านจะต้องรับผิดชอบตนเองโดยการอ่านแบบเรียนโดยคำถามคำถามขณะที่เรียนจึงทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีความหมาย

วิธีการสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาท

ในการสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาทจะมีวิธีการหลายขั้นตอน ดังที่ Palincsar and Brown (อ้างถึงใน Beth Ann Herrmann, 1988) ใช้เป็นวิธีพัฒนาการอ่านเพื่อความเข้าใจโดยครูสร้างแบบแผนอย่างเป็นระบบเพื่อใช้ในการสอนอ่าน และพัฒนาความเข้าใจวิธีนี้เกิดประโยชน์ในการอ่านเรื่องที่เป็นข้อเท็จจริง

การวางแผนการสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาท มี 2 ขั้น

ขั้นแรก ทำความคุ้นเคยกับแบบเรียนโดยวิธีการ 5 ขั้น ต่อไปนี้

1. ระบุเนื้อหาในแบบเรียนที่จะใช้ประกอบกิจกรรมความเข้าใจ 4 กิจกรรม
2. ระบุคำถามโดยเลือกจากคำถามที่มีอยู่ และถามเพิ่มเติมเกี่ยวกับเนื้อหาในตำรา
3. คาดคะเนเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในทุกตอนของบทอ่าน
4. ชี้ให้เห็นได้ประโยชน์ที่ใช้สรุปและหาข้อสรุปในแต่ละตอน
5. วงกลมคำศัพท์ที่ยากหรือมีโน้ตส์ (concept) ที่มีปัญหา

ขั้นที่สอง วินิจฉัยเด็กที่จะเข้าร่วมกิจกรรม โดย

1. ค้นหากิจกรรมที่นักเรียนใช้อยู่แล้วในขณะที่อ่าน และค้นหาสิ่งที่เขาจำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือเมื่อศึกษาจากบทอ่าน

2. ประเมินความสามารถของนักเรียนที่เกี่ยวกับการสร้างคำถามจากบทอ่าน การสรุป การคาดคะเน การอธิบายข้อความ และค้นหาว่าในกิจกรรมเหล่านี้เขาต้องการความช่วยเหลือในด้านใด

ขั้นตอนการสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาท

1. ครูแบ่งบทอ่านออกเป็นตอนย่อย ๆ ขนาด 1 หรือ 2 ย่อหน้า หรือแบ่งเนื้อหาสั้น ๆ ในตอนแรก พออ่านได้ครึ่งแล้วก็ใช้เนื้อหาที่สวขึ้น

2. ครูให้นักเรียนอ่านย่อหน้า(หรือตอน)ที่วางไว้ โดยการให้อ่านในใจ สำหรับการหลีกเลี่ยงปัญหาที่นักเรียนบางคนต้องคอยเพื่อนที่อ่านช้า ครูมอบหมายให้นักเรียนอ่านก่อนเริ่มกิจกรรม นักเรียนอ่านคร่าว ๆ ก่อนเริ่มการอภิปราย

3. หลังจากนักเรียนอ่านจบครูจึงสร้างแบบแผนของกระบวนการความเข้าใจตามขั้นตอน ดังนี้

- ก. ครูสรุปเนื้อหาตอนที่อ่าน ประมาณ 1-3 ประโยค
- ข. ครูถามคำถามสำคัญ 1-2 คำถามโดยไม่มีการให้รายละเอียด
- ค. ครูระบุเนื้อหาที่อ่านแล้วเข้าใจยากในเนื้อหาที่อ่านและทำความเข้าใจโดยใช้อธิบาย การให้ตัวอย่าง อุปมาอุปไมยและอื่นๆ
- ง. ครูคาดคะเนว่าในตอนต่อไปนักเรียนจะได้เรียนรู้เกี่ยวกับอะไร

4. ครูบทวนชั้นที่ 1 ถึง 3 อีก จนนักเรียนเกิดความเคยชิน จากนั้นจึงเปลี่ยนบทบาทให้นักเรียนมาเป็นผู้นำตามขั้นตอน ในการเรียนการสอนแต่ละครั้งอาจจะสลับบทบาทระหว่างครู-นักเรียน - ครู - นักเรียน หรือ อาจเป็น ครู - นักเรียน - นักเรียน เมื่อเรียนจบแล้ว ครูและนักเรียนช่วยกันอภิปรายสรุปความคิดสำคัญของบทความ และประเมินว่านักเรียนตอบคำถามได้ดีเพียงใดและดำเนินขั้นตอนได้ดีเพียงใด

จากกระบวนการดังกล่าว สามารถนำมาสรุปเป็นวิธีสอนได้ชัดเจนยิ่งขึ้นในการปฏิบัติ ดังนี้ ครูให้นักเรียนรู้จักทักษะที่จำเป็นในการพัฒนาการอ่านเพื่อความเข้าใจ 4 วิธี คือ การสรุป การตั้งคำถาม การอธิบายขยายความ การคาดคะเน ขั้นตอนการสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาท

1. ครูแบ่งบทอ่านเป็นตอน ๆ ขึ้นอยู่กับความยาวของบทอ่านโดยเริ่มจากบทอ่านที่สั้น ๆ ตามด้วยบทอ่านที่ยาวขึ้น

2. ครูให้นักเรียนอ่านบททีละตอนโดยการอ่านในใจ (ครูให้นักเรียนที่อ่านช้าอ่านบทอ่านมาก่อนล่วงหน้า)

3. หลังจากอ่านจบแล้ว ครูจัดกระบวนการเรียนการสอนตามขั้นตอนดังนี้

ก. ครูสรุปสาระสำคัญของตอนละประมาณ 2-3 ประโยค

ข. ครูถามคำถามเกี่ยวกับใจความสำคัญของเรื่อง 1-2 คำถาม

ค. ครูเลือกเอาเฉพาะส่วนที่ยากของบทอ่านมาอธิบาย โดยยกตัวอย่างเปรียบเทียบ อุปมาอุปไมย และอื่น ๆ เพื่อให้นักเรียนเข้าใจยิ่งขึ้น

ง. ครูคาดคะเนเกี่ยวกับเนื้อหาของบทอ่านที่นักเรียนจะได้เรียนรู้ในตอนต่อไป

4. ให้นักเรียนสวมบทบาทเป็นครูเพิ่มมากขึ้นตามที่ผู้วิจัยได้จัดแบ่งไว้

เมื่อจบบทเรียน ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับแนวคิดสำคัญของบทอ่าน และวิธีการทั้ง 4 วิธี

จากการเรียนการสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาท จะทำให้นักเรียนได้เข้าใจถึงวิธีการต่าง ๆ ซึ่งเมื่อนักเรียนได้ฝึกบ่อย ๆ จนชำนาญนักเรียนจะสามารถพัฒนาการอ่านของตนให้มีความเข้าใจด้านการอ่านอย่างมีประสิทธิภาพ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

จันทร์ภา จรพงษ์ (2534) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับผลของการฝึกควบคุมกระบวนการอ่านโดยการแลกเปลี่ยนบทบาทที่มีต่อความสามารถในการอ่านเข้าใจความของ

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่คือความสามารถในการอ่าน การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการฝึกควบคุมกระบวนการอ่าน โดยการแลกเปลี่ยนบทบาทที่มีต่อความสามารถในการอ่านเข้าใจความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่คือความสามารถในการอ่าน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนพระยาพิทยา กรุงเทพมหานคร จำนวน 40 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 20 คน ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (sample random sampling) กลุ่มทดลองได้รับการฝึกควบคุมกระบวนการอ่านโดยการแลกเปลี่ยนบทบาท กลุ่มควบคุมไม่ได้รับการศึกษา ใช้เวลาในการฝึกแต่ละกลุ่ม 20 คาบ คาบละ 40 นาที ก่อนและหลังการทดลอง ผู้วิจัยทดสอบความสามารถในการอ่านเข้าใจความของนักเรียน และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการทดสอบค่าที (T-Test) ผลการวิจัยพบว่า

1. หลังการทดลองกลุ่มที่ได้รับการฝึกควบคุมกระบวนการอ่านโดยการแลกเปลี่ยนบทบาทมีความสามารถในการอ่านเข้าใจ สูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึกควบคุมกระบวนการอ่าน
2. กลุ่มที่ได้รับการฝึกควบคุมกระบวนการอ่านโดยการแลกเปลี่ยนบทบาท มีคะแนนความสามารถในการอ่านเข้าใจความ จากการทดสอบหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง ส่วนกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับการฝึกควบคุมกระบวนการอ่านมีความสามารถในการอ่านเข้าใจความ จากการทดสอบก่อนการทดลองและหลังการทดลองไม่แตกต่างกัน

งานวิจัยในต่างประเทศ

Palincsar and Brown (1984) ได้ทดลองใช้วิธีการแลกเปลี่ยนบทบาทในการฝึกควบคุมกระบวนการอ่าน และฝึกใช้กลวิธีเพื่อช่วยให้เกิดการอ่านเพื่อความเข้าใจ ตัวอย่างที่ศึกษาเป็นนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาที่อ่านออกแต่มีความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจอยู่ในระดับต่ำ เด็กเหล่านี้มีปัญหาในการอ่านคือ ถึงแม้ว่าจะมีความสามารถในการอ่าน แต่ก็อ่านได้ช้ากว่าระดับอายุเดียวกันถึง 2 ปี จากการทดลองฝึกเด็กดังกล่าวด้วยการแบ่งเด็กเป็นกลุ่มย่อยแล้วฝึกร่วมกับครูที่สอนซ่อมเสริมการอ่านเป็นเวลา 20 วัน ผลปรากฏว่า

1. ความสามารถในการสรุปความ การตั้งคำถาม การทำความเข้าใจให้ชัดเจน และการคาดคะเนเหตุการณ์ของเด็กเพิ่มมากขึ้น ในระยะแรกของการฝึกคำถามที่ไม่ชัดเจนไม่ตรงใจความสำคัญมีถึง 46 % แต่พอถึงระยะใกล้สิ้นสุดการทดลอง คำถามประเภทดังกล่าวลดลงเหลือเพียง 2% คำถามในระยะหลังจะมุ่งถามใจความสำคัญของเรื่องมากขึ้น คำถามที่ไม่ชัดเจนหรือคลุมเครือลดน้อยลงจนเหลือจนเกือบไม่ปรากฏเลย เช่นเดียวกับการสรุปความในระยะแรกของการฝึก การสรุปความที่ตรงกับใจความสำคัญของเรื่องมีเพียง 11 % แต่

การสอน แล้วนำแผนการสอนไปปรับปรุงให้เหมาะสมยิ่งขึ้นก่อนนำไปใช้จริง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ส่งหนังสือแนะนำตัวผู้วิจัย ที่แจ้งไปยังผู้อำนวยการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยจากหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอพระสมุทรเจดีย์ ผู้อำนวยการโรงเรียนพระสมุทรเจดีย์ หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอพระประแดง ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดครุใน ผู้อำนวยการโรงเรียนสุขสวัสดิ์
2. ขอความร่วมมือจากครูภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้เป็นผู้ให้คำปรึกษาในการคัดเลือกนักเรียนตามเกณฑ์ประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทย โดยนำคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 และภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2536 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1 และภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2537 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2538 มาเรียงลำดับคะแนนจากมากไปหาน้อย โดยกลุ่มที่มีความสามารถสูง มีผลสัมฤทธิ์ตั้งแต่ร้อยละ 80 ขึ้นไป กลุ่มที่มีความสามารถปานกลาง มีผลสัมฤทธิ์ตั้งแต่ร้อยละ 60-79 กลุ่มที่มีความสามารถต่ำ มีผลสัมฤทธิ์ตั้งแต่ร้อยละ 60 ลงมา คัดเลือกนักเรียนกลุ่มที่มีความสามารถสูงจากคะแนนสูงสุดลงมาจำนวน 20 คน กลุ่มที่มีความสามารถปานกลางคัดเลือกจากคะแนน 70 ขึ้นไป และ 69 ลงมา จำนวน 20 คน กลุ่มที่มีความสามารถต่ำ คัดเลือกนักเรียนจากคะแนนต่ำสุดขึ้นไป จำนวน 20 คน จับคู่นักเรียนที่มีคะแนนใกล้เคียงกัน แบ่งออกเป็น 2 ห้องเรียน แต่ละห้องมีนักเรียนที่มีความสามารถสูง 10 คน ปานกลาง 10 คน และต่ำ 10 คน ทั้ง 2 ห้อง เรียนด้วยวิธีการสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาทผสมผสานการอธิบายโดยตรง
3. ผู้วิจัยนำแบบทดสอบความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจภาษาไทยไปทดสอบนักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม ก่อนการทดลอง เพื่อใช้เปรียบเทียบกับหลังการทดลองว่านักเรียนมีการพัฒนาระดับความเข้าใจ 4 ระดับอย่างไรบ้าง
4. ผู้วิจัยดำเนินการฝึกทักษะพื้นฐานในการแลกเปลี่ยนบทบาท เพื่อใช้ขั้นตอน 4 ขั้นตอน คือ การตั้งคำถาม การคาดคะเน การสรุป การอธิบายขยายความและการใช้กระบวนการให้เหตุผลด้วยการคิดออกมาเป็นคำพูดในแต่ละขั้น จำนวน 4 แผน และดำเนินการสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาทผสมผสานการอธิบายโดยตรง จำนวน 16 แผนโดยใช้เวลาสอนวันละ 1 แผน แผนละ 3 คาบ คาบละ 20 นาที ใช้เวลา 8 สัปดาห์ ดังตารางต่อไปนี้

พอใกล้สิ้นสุดการฝึกการสรุปที่ตรงประเด็นหรือใจความสำคัญของเรื่องเพิ่มขึ้นเป็น 60%

2. ทางด้านปริมาณพบว่า ความสามารถในการอ่านเข้าใจความของเด็กสูงขึ้นจากการให้เด็กทำแบบทดสอบหลังจากฝึกในแต่ละวัน พบว่าในระยะก่อนมีปฏิสัมพันธ์กันเด็กทำแบบทดสอบได้ถูกต้องประมาณ 20% ภายหลังจากที่ได้มีประสบการณ์ในการแลกเปลี่ยนบทบาทกันแล้วเด็กสามารถทำแบบทดสอบได้ถูกต้องถึง 80 % นอกจากนี้ยังพบว่าในการทดลองฝึกเด็กแบบตัวต่อตัวหรือฝึกกับเด็ก 2 คน 90 % ของเด็กใน 2 กลุ่มนี้สามารถพัฒนาตนเองได้ในระดับเดียวกับกับผู้มีความสามารถในการอ่านผลการฝึกยังมีความคงทน กล่าวคือ เวลาผ่านไป 8 สัปดาห์ คะแนนความสามารถในการอ่านของเด็กยังคงอยู่ในระดับเดิม แต่เมื่อเวลาผ่านไป 6 เดือน ระดับคะแนนของเด็กลดลงจาก 80 % เป็น 60 %

3. ผลการฝึกครอบคลุมไปถึงการเรียนในชั้นเรียนอีกด้วย โดยในระหว่างการฝึกได้มีการทดสอบความสามารถในการอ่านเข้าใจซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์และสังคมกับนักเรียนทุกคน นักเรียนได้รับการฝึกมีคะแนนอยู่ในระดับต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไคล์ที่ 20 เมื่อเปรียบเทียบกับเพื่อนในระดับอายุเดียวกัน แต่หลังจากการฝึกแล้ว 90 % ของเด็กดังกล่าวสามารถทำคะแนนอยู่ในระดับเปอร์เซ็นต์ไคล์ที่ 36 ซึ่งใกล้เคียงกับเพื่อนในระดับอายุเดียวกัน

4. ผลของการฝึกยังถ่ายทอดการเรียนรู้อื่นๆไปยังงานอื่นที่แตกต่างกัน แต่มีลักษณะของกระบวนการเดียวกันอีกด้วย เช่น การเขียนสรุปความ การคาดคะเนคำถามที่ครูจะถาม เป็นต้น

นอกจากนั้นแล้ว Palincsar and Brown ยังได้เปรียบเทียบการแลกเปลี่ยนบทบาทกับการสอน 4 แบบ คือ

1. การให้ครูแสดงเป็นตัวอย่างการใช้กลวิธีการอ่าน 4 กลวิธีให้เด็กสังเกตแล้วตอบคำถามจากแบบทดสอบ
2. การให้เด็กแยกฝึกทักษะแต่ละทักษะจากแบบฝึกหัดอ่าน เมื่อเด็กทำแบบฝึกหัดแล้วครูให้ข้อมูลป้อนกลับ เพื่อให้เด็กทราบผลความก้าวหน้าของการฝึก
3. การแลกเปลี่ยนบทบาทในช่วง 4 วันแรกของการฝึก หลังจากนั้นให้เด็กฝึกด้วยตนเอง 8 วันหลัง
4. การแลกเปลี่ยนบทบาทตลอดเวลาของการฝึก

ผลปรากฏว่า การแลกเปลี่ยนบทบาทในแบบสุดท้ายเท่านั้นที่ได้ผลดีมากกว่า 3 แบบที่กล่าวมาข้างต้น

จากผลการวิจัยในเรื่องการสอนเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนบทบาท จะเห็นว่ายังคงมีน้อยเพราะเป็นการสอนที่ทำได้ยากใช้เวลาานกว่าเด็กที่จะมีความสามารถในการอ่านเพื่อ

ความเข้าใจ แต่เมื่อเวลาผ่านไปนานเข้าเด็กที่ด้วยความสามารถในการอ่านก็จะมีวิธีการอ่านได้เช่นเดียวกับเด็กที่มีความชำนาญ เป็นการพัฒนาความสามารถการอ่านเพื่อความเข้าใจนักเรียนได้เป็นอย่างดี

การสอนแบบอธิบายโดยตรง (Direct Explanation)

ความหมายของการสอนแบบอธิบายโดยตรง

การสอนแบบอธิบายโดยตรง ช่วยให้นักเรียนที่มีความสามารถในการอ่านคำเข้าใจหลักเกณฑ์และกระบวนการในการอ่านเข้าใจความและวิธีการศึกษา Herrmann (1988) ซึ่งสอดคล้องกับ Duffy et al. (1987) ให้ความหมายว่าการอธิบายโดยตรงช่วยให้นักเรียนเข้าใจในกระบวนการอ่าน บทบาทของครูคือสอนให้นักเรียนประเมินการอ่านเพื่อความเข้าใจของเขาและแยกแยะความเข้าใจออก ความสำคัญขึ้นอยู่กับประสิทธิผลในการสอนของครู

องค์ประกอบของการสอนแบบอธิบายโดยตรง

การสอนแบบอธิบายโดยตรงจะได้รับประสิทธิผลจากองค์ประกอบ ที่สำคัญคือครูแสดงกระบวนการให้เหตุผลในการอ่านบทอ่านให้นักเรียนได้รู้และเข้าใจ ตลอดจนนักเรียนสามารถใช้กระบวนการให้เหตุผลได้ คือบอกได้ว่านักเรียนมีวิธีการทำความเข้าใจได้อย่างไร โดยมีครูคอยให้คำแนะนำเพื่อให้เขามีเหตุผลเช่นเดียวกับผู้มีความชำนาญในการอ่าน

Duffy et al. (1987) ได้ให้ไว้ว่า กระบวนการในการวางแผนการสอนแบบอธิบายโดยตรง มี 8 ขั้นตอน คือ

1. เลือกกระบวนการให้เหตุผล กระบวนการที่มีความสำคัญอย่างไร และเมื่อใดนักเรียนมีความจำเป็นที่จะใช้
2. ทำความเข้าใจในกระบวนการให้เหตุผล เช่น การใช้ปมบริบท (context clues) โดยคิดว่าสิ่งใดบ้างที่รู้มาแล้วเกี่ยวกับหัวข้อ ตรวจสอบความสัมพันธ์ในบริบทซึ่งจะเป็นปมนำไปสู่การทำนายความหมายของคำที่ยังไม่เคยรู้จักได้
3. รวบรวมตัวอย่างต่าง ๆ จากคำราหรือแหล่งอื่น ๆ เพื่อนำมาใช้ประกอบการอธิบายและสร้างกระบวนการให้เหตุผล (Modeling the reasoning process)
4. ประเมินคำอธิบายการใช้คำรา สำหรับใช้ในกระบวนการให้เหตุผล ประโยชน์ที่ได้รับจากคำอธิบายและจะใช้ได้อย่างไร
5. พิจารณาคำกล่าวที่เขียนขึ้นบทเรียน รวมทั้งคำกล่าวที่เกี่ยวกับกระบวนการให้

เหตุผลที่จะทำการสอน คำกล่าวนี้ให้เป็นประโยชน์อย่างไรและใช้เมื่อใด

6. ตัดสินใจว่าจะพูดและจะทำอะไรขณะที่อยู่ในกระบวนการ และจะใช้กระบวนการนี้เมื่อใดและอย่างไร

7. ประเมินค่าราคาที่ใช้เพื่อหาโอกาสใช้กระบวนการให้เหตุผล

8. พิจารณาปัญหาที่จะเกิดขึ้นกับนักเรียน เมื่อมีการใช้กระบวนการให้เหตุผล ตัดสินใจว่า เมื่อจำเป็นจะใช้กระบวนการให้เหตุผลอีก และเลือกย่อหน้าที่อาจจะช่วยให้ความไม่เข้าใจของนักเรียนได้ชัดเจนขึ้น

วิธีการสอนแบบอภิบาลโดยตรง

การสอนแบบอภิบาลโดยตรง จะต้องใช้ขั้นตอนการสอนใน 8 ขั้นตอนต่อไปนี้

1. ครูแจกบทอ่านให้นักเรียนพิจารณาหัวข้อ แล้วสอบถามความรู้พื้นฐานและประสบการณ์เกี่ยวกับหัวข้อนั้น ครูอภิปรายร่วมกับนักเรียนเกี่ยวกับหัวเรื่องและภาพร่วมกัน จากนั้นครูบอกถึงกระบวนการให้เหตุผล

2. ครูคิดและถ่ายทอดโดยใช้ วิธีคิดดัง (think aloud) เพื่อให้ นักเรียนเข้าใจกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผลของครู เช่น ครูแสดงความไม่เข้าใจเนื้อหาที่อ่าน ครูจะหยุดอ่านแล้วย้อนกลับไปทำความเข้าใจอีกครั้งหนึ่ง

3. ครูคิดและถ่ายทอดด้วยวิธีการคิดดังอีกครั้งหนึ่ง เมื่อคิดว่านักเรียนยังอ่านไม่เข้าใจ

4. ครูตรวจสอบความเข้าใจของนักเรียนเกี่ยวกับ วิธีการคิดดัง โดยถามและให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นถ้านักเรียนไม่เข้าใจครูจะชี้แนะด้วยการอภิปราย อุดมอุปมาอุปไมย หรือใช้รูปแบบอื่น ๆ ซึ่งจะช่วยให้ นักเรียนเข้าใจชัดเจนขึ้น

5. ครูและนักเรียนพิจารณาหัวเรื่องและภาพอีกครั้งหนึ่ง ครูให้นักเรียนทำนายว่า บทอ่านที่อ่านเกี่ยวกับเรื่องอะไร รวมทั้งการเดาความหมายของคำศัพท์ที่ยากโดยใช้วิธีการคิดดัง ขณะเดียวกันครูคอยให้ความช่วยเหลือ

6. ครูและนักเรียนอภิปรายร่วมกัน เกี่ยวกับกระบวนการในข้อ 5

7. ครูสรุปสาระสำคัญของบทอ่าน พร้อมกับชี้แจงเกี่ยวกับ กระบวนการให้เหตุผล ด้วยวิธีการคิดดัง

8. ครูจัดให้นักเรียนฝึกการอ่านบทอ่านต่าง ๆ ด้วยวิธีการใช้ วิธีคิดดัง

วิธีการสอนแบบคิดดัง (Think aloud technique)

วิธีการสอนแบบคิดดังเป็นวิธีการสอนที่ Gerald G. Duffy, Laura R.

Roehler and Beth Ann Herrmann (1988) กล่าวว่า สามารถช่วยผู้ที่ทำความเข้าใจบทอ่านมากขึ้น จากการฟังครูแสดงกระบวนการคิดในสมองด้วยการคิดดังออกมาเป็นคำพูด โดยครูพูดบรรยายวิธีการทำความเข้าใจกับบทอ่านขณะที่อ่านบทอ่าน วิธีนี้ทำให้ผู้เรียนได้รับรู้กระบวนการคิดอย่างมีเหตุผลของครู

ประโยชน์ของการสอนแบบวิธีคิดดัง

Ellen Block (1986) ได้กล่าวว่า ผู้สอนควรนำวิธีสอนแบบวิธีการคิดดังไปใช้ในการฝึกอ่านให้กับผู้เรียน โดยแสดงพฤติกรรมการอ่านอย่างมีประสิทธิภาพ ให้เป็นแบบอย่างแก่ผู้เรียน เพราะวิธีสอนนี้มีประโยชน์คือ จะทำให้ผู้เรียนเห็นวิธีการเอาใจใส่ต่อสิ่งที่เข้าใจและไม่เข้าใจในบทอ่าน รวมทั้งวิธีการตระหนักถึงกลวิธีที่ใช้ในการอ่าน

Sherrie L. Nist and Kate Kirby (1986) กล่าวถึงประโยชน์ของการสอนอ่านแบบวิธีการคิดดังว่ามีข้อดี 5 ประการ ได้แก่

1. สามารถใช้ได้กับบทอ่านหลายชนิด และสามารถชี้แจงแสดงวิธีการคิดรวมทั้งวิธีอ่านของผู้ที่มีความสามารถในการอ่าน
2. สามารถใช้กับผู้เรียนหลายระดับความสามารถ
3. ทำให้ผู้เรียนตระหนักในสิ่งที่ไม่รู้เกี่ยวกับบทอ่านและเห็นความสำคัญของการตรวจสอบประเมินความเข้าใจของตน
4. ทำให้ผู้เรียนเห็นว่าผู้เรียนไม่จำเป็นต้องแน่ใจว่า สิ่งที่ตนคาดคะเนล่วงหน้าเกี่ยวกับเนื้อหาของบทอ่านจะต้องถูกต้องเสมอไป ผู้เรียนสามารถเปลี่ยนแปลงสิ่งที่ตนคาดคะเนไว้ได้ ถ้าพบว่าข้อมูลใหม่ที่ได้รับไม่ตรงกับที่คาดไว้
5. ทำให้ผู้เรียนสามารถนำวิธีการคิดในการทำความเข้าใจกับบทอ่านไปใช้ได้ด้วยตนเอง เมื่อพบบทอ่านใหม่ ๆ

Duffy et al. (1988) มีความเห็นว่าด้วยเหตุที่จุดมุ่งหมายของการสอนอ่านแบบวิธีคิดดัง คือการแสดงกระบวนการคิดในการทำความเข้าใจกับบทอ่านให้ชัดเจน ดังนั้นการสอนอ่านวิธีนี้จึงมีประโยชน์ในด้านของการลดความกำกวม (Ambiguity) ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญเพราะผู้เรียนอ่อนมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับวิธีการอ่านน้อย ถ้าผู้สอนมิให้ข้อมูลการสอนอย่างชัดเจนผู้เรียนอ่อนก็จะสรุปจุดประสงค์ของการเรียนอย่างผิด ๆ กล่าวโดยย่อคือ การแสดงกระบวนการคิดอย่างชัดเจน จะช่วยลดงานทางด้านกาเดาของผู้เรียนอ่อนเกี่ยวกับการเรียนรู้วิธีการอ่านที่น้อยลง

กล่าวโดยสรุป ประโยชน์ของการอ่านแบบวิธีการคิดตั้ง คือจะช่วยให้ผู้เรียนที่มีความสามารถในการอ่านต่ำได้รับรู้กระบวนการคิดและกลวิธีการอ่านที่ผู้เรียนซึ่งมีความสามารถในการอ่านสูงใช้ในการทำความเข้าใจกับบทอ่าน นอกจากนี้ยังสามารถนำเอาวิธีการคิดนี้ไปใช้กับบทอ่านอื่น ๆ ได้ด้วยตนเอง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนอ่านโดยตรงนั้นยังไม่ปรากฏ แต่การสอนอ่านเพื่อความเข้าใจในด้านการอ่านโดยเน้นที่กระบวนการคิดนี้มีไม่มากนัก พอจะสรุปได้ดังนี้

งานวิจัยในประเทศ

ดวงใจ จงชนากร (2534) ได้ทำการวิจัยผลของการอ่านแบบแสดงการคิดเป็นถ้อยคำที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ในการอ่านเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการสอนอ่านแบบแสดงการคิดเป็นถ้อยคำที่มีผลสัมฤทธิ์ในการอ่านเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผู้วิจัยทำการสอนอ่านเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษให้แก่กลุ่มประชากร 2 กลุ่ม ซึ่งเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน กลุ่มละ 35 คน กลุ่มทดลองได้รับการสอนด้วยวิธีสอนอ่านแบบแสดงการคิดเห็นเป็นถ้อยคำ และกลุ่มควบคุมได้รับการสอนด้วยวิธีการสอนตามปกติ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น คือแผนการสอนกลุ่มละ 10 แผน และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ในการอ่านเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษทำสอบอ่านจำนวน 10 แบบทดสอบ แบบทดสอบละ 10 ข้อ ผลการวิจัยสรุปได้ว่าการสอนอ่านแบบแสดงการคิดเป็นถ้อยคำมีผลสัมฤทธิ์ในการอ่านเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษ โดยนักเรียนที่ได้รับการสอนอ่านด้วยวิธีสอนอ่านแบบการคิดเป็นถ้อยคำ มีผลสัมฤทธิ์ในการอ่านเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษ สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนอ่านด้วยวิธีสอนอ่านแบบปกติ

ชื่นสมัน สุขพันธ์ (2534) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการเพื่อความสามารถในการอ่านเข้าใจความภาษาไทยของนักเรียนไทยชาวเลชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ด้วยวิธีการฝึกอ่านแบบใช้กิจกรรมชี้แนะให้คิด การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มความสามารถในการอ่านเข้าใจความภาษาไทยของนักเรียนไทยชาวเลชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองด้วยวิธีการฝึกการอ่านแบบใช้กิจกรรมชี้แนะให้คิด กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนโรงเรียนเกาะลิเหว และโรงเรียนวัดสว่างอารมณ์ อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต จำนวน 64 คน แบ่งเป็นกลุ่มที่ได้รับการฝึกการอ่านแบบใช้กิจกรรมชี้แนะให้คิด 32 คน และกลุ่มที่ได้รับเรื่องสำหรับอ่านด้วย

ตนเอง 32 คน ทำการฝึกจำนวน 19 ครั้ง ครั้งละ 1 ชั่วโมง ผลการวิจัยพบว่า หลังจากฝึก การอ่านเข้าใจความ ของกลุ่มที่ได้รับการฝึกการอ่านแบบใช้กิจกรรมชี้แนะให้คิด ได้คะแนน ความสามารถในการเข้าใจสูงกว่าก่อนเข้ารับการฝึกการอ่านเข้าใจความ และหลังจากได้รับ การฝึกแล้ว กลุ่มที่ได้รับการฝึกการอ่านเข้าใจความด้วยวิธีการอ่านแบบใช้กิจกรรมชี้แนะให้คิด ได้คะแนนความสามารถในการอ่านเข้าใจความ สูงกว่ากลุ่มที่อ่านด้วยตนเอง

งานวิจัยในต่างประเทศ

Carl Bereiter and Marlene Bird (1985) ได้ทำการวิจัยเพื่อ วิเคราะห์กลวิธีการอ่านที่ผู้มีความสามารถในการอ่านใช้ในการทำความเข้าใจกับบทอ่าน จากการให้ผู้อ่านนั้นแสดงวิธีการคิดดัง ตัวอย่างประชากรเป็นผู้ใหญ่ 10 คน 2 ใน 10 คน เป็นบัณฑิตทางสาขาจิตวิทยา และอีก 8 คน เป็นผู้ประกอบอาชีพแล้ว ฐานะปานกลาง ก่อนการทดลองทุกคนได้รับการฝึกการแสดงวิธีการคิดดัง 10 นาที ตัวอย่างประชากรทุกคน แสดงวิธีการคิดดังขณะทำความเข้าใจกับบทอ่าน ผลการวิจัยพบว่า เมื่อผู้อ่านพบส่วนของบทอ่าน ที่เป็นปัญหาจะใช้กลวิธีการอ่าน 4 ชนิด คือ 1. การแทนที่คำหรือวลี (restatement) 2. การย้อนกลับไปอ่านซ้ำ (backtracking) 3. การโยงหาความสัมพันธ์ (demanding relationships) 4. การกำหนดปัญหา (problem formulation) นอกจากนี้ยังพบกลวิธี การอ่านอื่น ๆ อีก ได้แก่ การทำนาย (prediction) การจินตนาการ (imagery) การระลึกถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้อง (recall of related information)

Judith Resnick (1991) ได้วิจัยโดยมีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษากลวิธีการอ่าน ที่เกิดขึ้นในกระบวนการคิดของผู้อ่าน โดยให้ผู้อ่านแสดงวิธีการคิดดัง ตัวอย่างประชากรคือ นักเรียนจำนวน 10 คน ที่เรียนวิชาการอ่านที่ Borough of Manhattan Community collage) ผลการวิเคราะห์พบว่ากลวิธีการอ่านที่พบมากที่สุดคือ กลวิธีการจัดกลุ่มแบบเรียง ลำดับจำนวน (superordination grouping strategy) รองลงมาคือกลวิธีการจัด กลุ่มแบบแยกใจความ (thematic grouping strategy) ส่วนกลวิธีทางภาษา ด้านการรับรู้ (perceptible language strategy) และกลวิธีด้านหน้าที่ทางภาษา (functional language strategy) ถูกใช้เท่า ๆ กัน

Ellen Block (1986) ได้วิจัยโดยมีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษากลวิธีการสร้าง การอ่านเพื่อความเข้าใจของผู้ที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สอง กลุ่มตัวอย่างประชากรเป็น นักศึกษาที่ใช้ภาษาจีน หรือภาษาสเปน เป็นภาษาแม่ จำนวน 6 คน และนักศึกษาที่ใช้ ภาษาอังกฤษเป็นภาษาแม่ จำนวน 3 คน ผลการวิเคราะห์พบว่าผู้เรียนที่เรียนภาษาอังกฤษ เป็นภาษาต่างประเทศ บางคนมีความสามารถในการอ่านใกล้เคียงกับเจ้าของภาษา นอกจากนี้

ซึ่งไม่พบความแตกต่างของกลวิธีที่ใช้ในการอ่านระหว่างกลุ่มผู้อ่านที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาแม่ กับกลุ่มผู้อ่านที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สอง

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับการสอนแบบแลกเปลี่ยนบทบาท และการสอนแบบอธิบาย โดยตรง ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ควรจะนำวิธีการทั้งสองแบบมาผสมผสานกันเพื่อให้ผู้เรียน ได้พัฒนาทักษะด้านความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจ จะทำให้ผู้เรียนสามารถใช้ เหตุผลเพื่อแก้ปัญหาทางด้านการอ่าน ทั้งยังเป็นการช่วยฝึกเด็กที่มีความสามารถในการอ่าน เพื่อความเข้าใจภาษาไทยค่าได้พัฒนาให้มีความสามารถเพิ่มขึ้นและทำให้เด็กที่มีความสามารถ ในการอ่านเข้าใจความภาษาไทยที่คို့อยู่แล้วได้พัฒนาขึ้นไปอีก นอกจากนี้ยังสามารถเปรียบเทียบ ผลการเรียนรู้ระหว่างกลุ่มเด็กที่มีความสามารถทางการเรียนภาษาไทยแตกต่างกันนั้น เด็กกลุ่มใดจะมีพัฒนาการดีกว่ากัน และการเรียนการสอนในปัจจุบันควรจะได้นำไปใช้ เพราะ ปัจจุบัน โลกมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาเพื่อให้นักเรียนสามารถแก้ปัญหาความอยู่รอด และนำไปใช้ในชีวิตรประจำวันได้ การสอนทั้ง 2 วิธี เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนที่มี ความสามารถในการอ่านค่าได้พัฒนาความรู้ทางด้านการอ่านเพื่อความเข้าใจดีขึ้น สามารถ แสดงความเห็นทางด้านข้อเท็จจริงของบทอ่าน เพื่อใช้เป็นรากฐานในการศึกษา ในระดับ ประถมศึกษาได้ตรงตามความต้องการของหลักสูตร และสามารถใช้ในการเรียนการสอน ในระดับสูงต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย